Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber de reformatione ecclesiae collegiatae beati Maynbodi Montis Bellgardi - Cod. Aug. pap. 89

Spenlin, Johann

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Fortsetzung liber de reformatione

urn:nbn:de:bsz:31-75850

Visual Library

Anno de pergo 1420

Anno 1420

Item Nos decanus et capitulum etc ut deo in nostro collegio lauda-
bilius serviatur omnes et singulos canonicos qui nunc et antea ad
continuam et personalem residenciam presenti nostro statuto astringimus
et astrictos esse volumus ad usum stagii xiiii ebdomadarum quibus
dumtaxat iuxta quedam statuta antiqua residere tenebantur
penitus tollentes et per omnia observari volumus quod canonici absen-
tes et non personalem et continuam ut premittitur residenciam facientes
omnibus fructibus grossis et minutis careant et priventur ipso facto. Ceterum
antiquum statutum quo continetur quilibet canonicum absentem annuatim
decem libras stephanensium posse levare penitus abolendo ~~dumtaxat~~ amplius
per hoc preiudicare nolumus iuri communi quo propter certas et iustas
causas quibus ad tempus a personali residencia excusaretur quas
quidem causas non surreptitie apud superiorem sed eciam patrono ma-
nifestare debet ne eciam et superior defraudetur ~~ut in tempore~~
~~[illegible]~~

Primo probatur illud iuramentum ~~confirmandum~~ primo ex iure
seu lege naturali que cordibus nostris inscripta est expressiva voluntatis
dei beneplaciti que est regula omnis legis et iuris ut patet in con-
sideratione undecima cum prima consideratione sibi annexa sic argue-
do omnis homo qui facit alteri quod sibi non vellet fieri agit
contra legem nature et per consequens contra legem eternam cuius lex nature
limosa in nobis inscripta est ymmo et contra legem divinam quia
lex divina est quam naturalis constat ut habetur dicta omnes leges Sed
canonicus recipiens totam prebendam ~~et x libras stephanensium~~
et non residens nisi interruptis vicibus per circulum anni xiiii
ebdomadas facit alteri id est aliis qui fundaverunt collegium pro cultu
divino perficiendo per canonicos qui non dumtaxat sunt cappellani sed
longe perpetua fundati sunt facit quod ante sic vel penam suorum fieri
non vellet Item et consequentia est bona et maior nota est. Et minor
quo ad primam partem patet Nam fundatores non fundaverunt

[illegible]

collegium nisi pro canonicis / Et quia edificaverunt ~~chorum~~ [ecclesiam et chorum] et dotaverunt

in tendebant quod cantare debebant horas canonicas / iuxta ritum ecclesie

nec concesserunt stagium xviii ebdomadarum / alioquin omnes potuissent uno

tempore fuisse absentes / et etiam fuisset privata cantu et cultu divino

Etiam quia xii erant si uno tempore fuissent presentes / alii quoque fu-

[issent] fuissent omnes absentes vel maior pars / et ita laus divina / et ob-

sequium animarum et fundatorum fuisset defraudatum / Ex quo ad eam partem

per maiorem / quod quilibet in se dictat / quod si fundasset talem cultum

divinum / quod displiceret sibi quod per fraudulentum statutum / quale illud ~~est~~

in tam parvo collegio substraheretur / quia esset in preiudicium sue et

anime predecessorum / ut [illegible] [illegible] pateat [illegible] diligenti

3a Tercio principaliter quo ad aisamentum per rationem que lumen legis naturalis

obumbrari per peccatum primorum parentum ut docuit beatus Thomas in prima 2e

et tangitur in consideratione / sic arguendo quandocumque contra iusticiam operatur

peccat / sed canonicus montis belligardi / recipiens fructus integros

~~etiam libri stephani~~ / stans interrupte solum per xviii ebdomadas / nisi

magis bonum deo placabilius tempore absencie sue predicaret / sicut apostoli

in orbem missi / vel studium et huius precipitur / ergo peccat tenendo sta-

gium / maior probatur / quod iusticia distri-

butiva reddit cuilibet quod suum est / et iusticia commutativa dat tantum

pro tanto / Sed solum stans xviii ebdomadas / recipit fructus trium quartarum

anni / ~~et pro tercia parte recipit ad libri stephani~~ / ~~et redditur dupliciter~~

~~et omnes quarte partes anni~~ / ~~ergo accipit plus quam reddit~~ ~~cuilibet anni~~ /

et nichilominus est absens / et sine rationali et iusta causa / Cum autem

beneficium detur ~~propter officium~~ propter officium / et qui altari servit de altari

vivit / ipse non servit altari hac ecclesie / quod absens et recipit

beneficium et fructus et non in recompensam peragit officium / ergo non

dat tantum pro tanto / hac ecclesia tantum operatur / pro tantis reddibus / nec

dat animabus fundatorum et defunctorum quod eis dare tenetur / Ex quo

~~patet~~ patet quod contra iusticiam operatur / Et sunt plures alias partes.

sem fac(er)e rac(i)o(n)es ad hoc / quas s(er)vabo p(ro) responsionibus ad v(est)ras
obiectiones quas fecistis contra articulos vobis oblatos.

2o p(ro)batur (quod) / quia scire est rem p(er) causam cognoscere ut dicit
tercia consideracio / Sed per quatuor causas fundac(i)o(n)is collegij s(cien)t(er)
vel saltem vehementer p(re)sumit(ur) / q(uod) statutum de stagio n(on)
fuit de intenc(i)one fundatoris / ergo deliquerunt qui hoc statutum
introduxerunt / et adhuc vos vi(dentur) delinquunt qui observant
nisi fallar / q(uonia)m omnia bona per reductionem effectuum in suas causas
Et (pri)mo p(ro)bo primo de causa efficiente / que fuit domus montis belliga(r)-
di / non habetis de eis aliquod sigillum vel ydoneum testimonium
/ q(uod) ita primi fundatores per modum testamenti sui q(uo)d confirma-
batur p(er) mortem eorum ita constanter statuta v(est)ra / Rursus hoc
manifestum est / quia vidi in statutis v(est)ris / nescio quot
annorum triplicem renovacionem statutorum v(est)rorum / et in nulla re-
novac(i)one fit mencio de consensu patroni cuiuscumque / sine quo
statuta fac(er)e non potestis / ut p(ro)bebit(ur) in responsionibus ad v(est)ras
obiectiones. 2o patet ex causa materiali q(ue) e(st) p(er)sone canonicorum
qui quales fuerint a principio ignoratur / unde p(re)sumendum e(st)
q(uod) fuerint multum religiosi viri et spirituales / quia tempore
fundac(i)o(n)is collegij canonici [quasi] erant regulares / q(uod) capp(e) v(est)re nig(re)
bene testantur que sunt ut canonicorum regularium / Etiam domus v(est)re
circa ecclesiam / et in sua septa muri (etc.) / unde p(re)sumendum e(st) de
residencia / nec allegatis de aliquibus ecclesijs / ubi fundati sunt
vicarij / qui continue cantant cum absentibus canonicis / ~~valet~~ / q(uia)
nullus vicarius vobiscum fundatus est / ergo p(re)sumitur de residencia
v(est)ra et non stagium / in prima fundac(i)one continua et non stagio ex
de p(re)sumpc(i)onibus afferte michi gladium. 3o ex causa formali / q(ui)a for-
ma v(est)ra talis est / q(uod) ad instar civium celestium decantetis laudes
[suas] in duobus choris / ad instar seraphym clamancium sanctus sanctus
talis laus requirit p(re)senciam / et residenciam / q(ui)a quatuor vel tres

p[re]ntes per solutionem non p[re]nt laudes. Etiam hoc p[atet] q[ui]a ad mi[n]istrandum a=
plores talia collegia fabricata sunt p[ro]ut vacabant orationibus ut
in missione sp[iritu]s s[an]c[t]i et in cena d[omi]ni decanus septem reputat et 12 ap[osto]los
3o contra finali q[uia] non p[re]sumitur q[uod] fundator voluit vos agere q[uam]
divinam laudem p[er]solvere unde curam a[n]i[m]arum nullam vobis in
corporavit sed plebanus s[an]c[t]i martini ut videtur vobis adiungit / et ~~p[ro]bavit~~
qui curam gerit sed tenendo stagium ~~nulla~~ canonici nullo modo p[re]nt
p[er]fecte per agere cultum divinum sicut nec ap[osto]li ... fuit / Sabbatus fuisset ... plenum
4o arguit q[ui]cunque facit contra precepta p[ri]me tabule manda
torum divinorum maiestati peccat sed canonici montis belligardi non
residens facit contra p[ri]mam tabulam consideratis circumstanciis be
neficii et p[er]sonarum ergo peccat q[uod] n[on] e[st] bona a[sserti]o nota est de con
sideratione 14 et minor p[ro]batur q[ui]a substrahendo laudem et cul
tum divinum eccl[esi]e cuius canonicus est et non faciens placabilia deo p[ro]
curando maius bonum p[ro]pter quod minus bonum obmittitur et deo plus placuit
~~placitum~~ offendit maiestatem p[rin]cipis q[uem] adorare deberet quod e[st]
contra p[ri]mum preceptum ip[s]e substrahit laudem speciositatis filii
et non p[er]ficit civitatem in eo q[uod] defendit abusivum statutum sta
gii quod est contra s[ecundu]m preceptum etiam substrahit caritatem d[e]i
dei qui in fervido amore d[omi]nus deberet in choro iubilare et
in des caritatem gaudere in laudibus et psalmis in q[uo] facit
contra preceptum ut p[atet] i[n] c[on]s[ideratione] 14 ~~...~~ fundamentum ... pareat
5o ar[guit] ... nullam causam in r[ati]o[n]e vera et iusta funda
tam assignare potuit quare stagium et non residentia conti
nua ut dicit ar[ticu]l[u]s h[abe]re debeat non statutum in se nec defectum
virtutis veri status nec aliq[ui]d aliud ut patebit in responsionibus ad
obiectiones contra hunc articulum ergo hoc statutum tamq[uam] obnoxium sa
luti a[n]i[m]arum abolendum est ~~...~~ q[uod] n[on] est bona nisi vos ostendat vel
articulis fidei vel in spiracione divina non licet statui aliq[ui]d no
vi et a testamento testatoris recedere q[uod] contrarium patet facile
o[mn]i in titulo de testamentis et ult[imis] voluntatibus ... Et si virtu...
allegaverit audivit de hoc posterius respondere ...

6o. principaliter arguitur omnis homo qui infringit precepta secunde tabule decalogi peccat, et male agit, sed canonicus montis belligardi observans statutum stagii et summam decem librarum stephanensium infringit mandata secunde tabule, ergo peccat grauiter et bona, aduertere doctorum et patet per consideracionem 10um, hoc patet primo quod in hijs que iusta sunt non obediendo parentibus infringit primum preceptum secunde tabule, honora parentes, sed domina mater gloriosa ipsa est matrona seu mater vestra iustissima, ymmo aduocata, que pro bono canonicorum et collegij et cultus diuini hortatur vos ad residenciam et deposicionem abusiuis statuti de stagio, ut perficiatur cultus diuinus secundum intencionem progenitorum suorum, et salutem anime vestre, et honorem dei cui obtemptare non vultis nisi compulsi ~~iuste quod iniuste ergo vos agere non vellet ut dicit~~ ergo facitis contra primum preceptum. 2e tabule

Rursus 2o in hoc facitis contra 2m preceptum secunde tabule, videlicet non occides. Quia occiditis animas vestras per transgressionem preceptorum decalogi per mortale peccatum quod mors multo periculosior est quam mors corporis, ymmo quanto anima nobilior est corpore. 3o amplius arguitur quia ~~cum~~ facit contra tercium preceptum secunde tabule, videlicet non furtum facies peccat, sed recipientes fructus per statutum stagij ~~vendentium~~ videntur subtrahere seu vsurpare vobis bona temporalia, vobis non debita ut patet racione 3a 3o vel rapinam vel furtum vel aliquid huiusmodi videntur committere. Ceterum idem posset argui de precepto ultimo non concupisces rem alienam et cetera. Ex quibus concluditur sequitur quod pro stagiu et agitur contra preceptum caritatis, videlicet dileccionem dei ~~vel~~ et proximi in quo pendet lex et prophete ut dicit saluator etc. debet vide concordancias 18

No cocorda ego vide cercius ... sed quomodo ... ... patet cum concordanciis vestris ... et statutorum ...

A. 10. arguitur secundum ex noua lege ewangelica, omnes illi qui obligauerunt se ad vacandum in incremento caritatis ambulando de virtute in virtutem ut videant deum deorum in syon, et huius obligacionem non perficiunt peccant, sed canonici montis belligardi sunt huiusmodi ergo et cetera. Quia bona et maior est nota quod si non faciunt ad quod obligantur utique peccant, hoc patet quia in eo quod si quis abinde canonicatum assumit

statum in quo obligat se implicite ad conatandum se in caritate ut
de die in diem acquirat maiorem et maiorem caritatem ut patet in
consid. 18 propter hoc enim mancipat semetipsum cultui divino ad instar
monachorum qui statum perfectionis occupant ut patet in consideratione 21 ergo de
iniquitate observando statutum de stagio etc. Cum autem collegium tale
debeat se conatare in augmento virtutis et caritatis potius quam
alter clerus satis patet per [illegible] ad beatitudinem ascendendam se
magis mancipaverunt quomodo autem ad beatitudinem ascendamus
patet in theoremate 19 et patet reducendo ad memoriam status
canonicorum ante promulgationem canonici iuris qui nomine respectu
totius status ecclesie apostolici ut patet in suppositione 4a. Ut intelligitur
8° ad primum quia statutum de stagio etiam si de cum consensu collatoris
fuisset factum eius appositum apparet in nihilominus est epicheizandum sicut
omne statutum et pati[tur] exceptiones ut dictum est in suppositione 20 et
regulari debet per legem divinam et theologiam que est omnium iuris integra
et regula de qua dicitur lex domini immaculata ut patet in consi-
deratione 11. Illa stagium si ex privilegio sit aliquibus collegiis
concessum hoc non videtur alia de causa quam quod voluit ecclesia aliqua collegia in
quibus fundarentur doctores theologie et canoniste sufficientes qui es-
sent velud architectores respectu totius cleri diocesis. Quales non
sunt in isto collegio sed est unus ubi venerabilis magister et in utroque li-
centiatus qui residenciam tenet chori frequentius plus quam alii sed maior
pars canonicorum absentes. Quamvis primi fundatores qui testamento suo
fundaverunt hoc collegium intenderint canonicos debere cantare
horas ut satis ex confirmatione prime rotis supra hec testament
autem ut dicitur in suppositione 20 adhibenda est plenior interpretatio quam
in contractibus ergo interpretando secundum legem domini immaculatam fi-
delem que sapientiam prestat parvulis hoc est humilibus de qua habetur in
consideratione 11 patet in tuenti quod statutum vestrum de stagio nullo modo
per ecclesiam in hoc collegio montis belligardi congruum vel observandum licet
fortassis in aliquibus ex privilegio in quo architectores reperiebantur can-

Fundamentum ... theologie et canoniste

cederet. Et si in eisdem locis desicit effectus privilegii / ibidem modo
tempore propter abusionem revocetur privilegium / quod magis animinculari
videtur ad maliciam / quam ad salutem animarum et quietem bonam ut est p. 3a con-
sideratione 22 et quod non habuerit / facti considerationis absque contemplatione patrum p. 3 et psalmi in supplere et verbum similiter ut quoque sit dampnum verbis habeatur unde comparatis considerationibus bonum et suppositis addatur.
Quarto arguitur principaliter in omni genere est reperire unum primum / quod est metrum
et regula aliorum / et aqua in fonte emanant / quia effectus eius sequitur primi /
ut dicit prima consideratio et 23 / Sed effectus sapit naturam sue cause
ut dicit 2a consideratio / Cum ergo status collegii montis belligardi
etiam sit status in eccia / debet sapere naturam sui conditoris primi / quod
patet sed in primo reperitur vita contemplativa / et vita activa / ut pater
per considerationem 22. Ergo aut erit de statu ~~mixto~~ contemplativorum / vel activorum
vel erit mixtus / Si de statu contemplativorum ipse erit de quiescentibus
in lecto sicut est monachalis qui ab exterioribus actibus quiescit ut patet
in consideratione 23 / ergo debet ad instar angelorum supreme ierarchie la-
titare in vestibulis divinis / ut dicit consideratio 22 / et non mitti ad
extra / sicut nec angeli supreme ierarchie / ad extra mittuntur sed in-
fra septa et muros quodammodo ibidem quiescere / nisi forent architec-
tores ut dicit supra 19 / et per consequens statutum de stagio est contra naturam
et institutionem collegii / quia facit eos quodammodo girofagos / Et dum
veniunt de secularibus negotiationibus / quibus in absencia se implicant
facti sunt dissoluti / et si aliqui devoti viri sint residentes / et
continue deo famulantes / per tales corrumpuntur in moribus / iuxta illud
cum sancto sanctus eris cum perverso perverteris / quia seculares mores et disso-
lutos secum / afferunt / de seculo ad collegia sua / videlicet laycales
et sine devotione / et congrua disciplina / Cuius simile etiam evenit de
monachis de officialibus extra sua claustra / qui corrumpuntur in moribus
ex eo quod implicant se in secularibus / ex parte officiorum sicut alii layci
non attendentes / quod in decreto scribitur negotiatorem clericum tamquam
per pestem fuge / pestilencia autem morbus contagiosus est contra tales per
absenciam stagii et monachi per absenciam a claustris / sunt velud pes-
tilentici / qui alios inficiunt dum ad claustra certis temporibus redeunt. Et

autem dixit quis / quod sint de statu activo / qui agant in absentia vel predicant vel regunt populum non presumo / quia tales non sunt ydonei ad predicandum. Si ergo regerent populum et sint pastores / quero ab eis an tempore xiiii ebdomadarum quo tenentur residere in prebenda dimittat populum sine pastore / vel non. non presumo etc. Si ergo pro tempore ebdomadarum substituunt vicarium in officiantem curam animarum / eadem ratione possent substituere pro toto anno / si videtur quod in collegio sint aliqui sic valentes et etiam maius bonum provenerit / Si non residant in curato beneficio suo resignent canonicatum / nec possunt bene perficere utrumque et satisfacere cultui divino collegii / et regere curam animarum etc. Presertim cum beneficia illis debeantur clericis / qui in eis vigilanter deserviunt 7 q. 2 clerici d. 86 non ~~...~~ nec beneficium debet dari nisi volenti / residere extra de cle. non re. / nec plura beneficia sine cura non potest quis habere sine dispensatione extra de preben. de multa 2° et 3° capitulum libri vi° videantur glosse [2 supponit legitur]

10 principaliter arguitur / status talium canonicorum montis belligardi est dumtaxat contemplativus / ergo non debent esse absentes per totum annum exceptis xiiii ebdomadis. Prima patet per causam que pertinent ad statum solum contemplativum / et ante patet quia fundati sunt ad decantandum horas canonicas et missam / et meditandum etc. ut satis patet ex causa finali fundationis collegii prout tactum fuit in prima confirmatione premissi rationis / Sed vocalis laus meditatio in spiritu gaudium etc. sunt partes vite contemplative ut patet per alber. in conside. 2 e / Quod etiam astruit parabola salvatoris de existentibus in lecto ~~et~~ in agro / et in mola / seu pistrino / ut tangit q. sed° 23 / nam ipsi non fundati sunt ad regendum populum huius opidi / quod apparet quia etiam parochialis eiusdem loci que fuit ante fundationem collegii huius ~~potestatem~~ pastorem / Qui hodierno die per successores suos habet curam animarum / licet eadem etiam parochialis videtur fuisse incorporata seu annexa ecclesie / quod ab eo quod percipiunt canonici oblationes et decimas etc. Et ut videtur in recompensam oblationum et aliorum que ablata erant ecclesie parochiali sancti martini eiusdem opidi / data est una prebenda canonicalis / vel saltem redditus equalens

pbende / Et ut ipse gerat curam animarum relicta sive sibi multa iu-
ra parochialia et emolumenta / De quibus omnibus satis apparet quod canonici pre-
dicti occupant potius statum ~~contemplativum~~ in lecto / hoc est contempla-
tivorum / ad quos pertinet ~~quiescere~~ quiescere in ~~lecto suo~~ loco suo et non abe-
(?)cum forma status / nisi forent architectores qui per absentiam suam
magis bonum ecclesie et placabilius deo perficerent / quia est laus oralis me-
ditatio scripture et alia quibus ponit alber. de partibus vite contemplative
et consideratione / ad quod etiam facit dictum beati gregorii in omelia dicentis: Con-
templativa vero vita est ab actione exterioris quiescere ut habetur in consi-
deratione 23 / Sed manifestum est quod per absentiam status non quiescunt
ab exterioris actione / sed potius se negotiis secularibus implicant. 5 v (?)

Undecimo arguitur quia innocentia distinguit triplicem statum hominum videlicet incipi-
entium / proficientium / et perfectorum / patet in consider. 19 / Status autem perfectorum dici-
tur episcopi occupare et monachi / sive digni fuerint sive indigni ut dicit
[illegible] consideratio / Et quia canonici kathedralis ecclesie sunt consiliarii speciales
episcopi sicut cardinales pape sicut sunt cardinales dominus consilium generale ecclesie
non forent congregatum / essigiarent cor corporis mistici / si autem consilium
congregatum sit desinit esse cor / sed consilium generale est cor essentiale
corporis mistici [illegible] autem formativa in corde formatur omnia
membra / etiam et capud ut in libro ne [illegible] legitur [illegible] in formatione
membra / etiam et capud ita de canonicis / Cor ~~autem~~ autem in fine [illegible]
embrionis / et ipsa capud ita [illegible] motum [illegible] ut patet
capiti vitam sensum calorem vigorem motum [illegible] / ut patet
per philosophum [illegible] inter omnia membra principalissimum membrum / Unde
et aristoteles ponit inter membra corporis solum unum scilicet cor primo vivens
et ultimo moriens / Ita canonici kathedralis ecclesie sunt cor [illegible] / tales autem
debent vigere in theologia / que de lumine gratuito vivificante cor-
pus misticum sola fundamentaliter tractat / cuius contra canonica sunt
conclusiones ut dicit supra 2a / et supra 4a / et quia sola theologia
est magistra omnium statuum / omnes suas regulas et stabiliens statum
methaphysica sua lumine naturalis / ut patet in [illegible] 3a / et 2a [illegible]
arcente 28 / Nunc autem canonicatum quod possum est militares [illegible] in

[illegible]

Margin notes: [illegible]

in corporibus patitur / etiam in sententias / ut patet in suppositione 20 et 21ª.
/ quia experientijs certi casus uel certorum casuum conclusa est quelibet
decretalis tam auctoritatis iuris diuini et iuris naturalis / Dicit autem ypocras
uita breuis ars uero longa experimentum fallax / Experientie ergo
habite in iuris canonici fallunt / sed secundum partem regulare quam tradit theologia
Sed canonici kathedralis ecclesie qui sunt cor totius ecclesie diocesis sicut cardinales
cor corporis totius ecclesie debent esse peritiores theologi / qui reperiri pos-
sunt in ecclesia / Nam prouerbium fuit pontifex moyses ut patet
in theorematibus 21 et in amatoriis / Tales ergo canonici sunt ueri architec-
tores / qui propter esse debent cum episcopo / et de canonici ecclesie kathedralis / et talibus Pro quibus sunt
competit priuilegium de stagio / quia debent eos uacare libris sine pro regere doni vicarij
totius diocesis / nec possunt uocaliter persoluere omnes horas cantando
quia per studia corporum iam capud debilitatum est / et uires exhauste
et utilius pro salute animarum et melius operantur / meditando scripturam
sacram pro regere populi / ascendentes montem cum moyse / iam docentes eorum
clericorum quomodo ministrare debeant sacramenta / quomodo regat populum pur-
gent / illuminent / et perficiant per talibus ad circo prouidit ecclesia vicarios /
qui vicas gerant corporis in cantu uocali / quia non possunt semper esse
presentes / Et si nobiles etiam non periti inuoti sunt talibus architectoribus
expedit pro defensione cleri / et tales nobiles principaliter accipiendi
sunt / quorum progenitores in diocesi uel prope morantur / Et quia oppositum euenit
in ecclesia iam ignari nullus theologus suscipitur in talibus collegiis / uel
dolosi iuriste et litigatores / nullus conscientie uel ex toto ignari / non
symonia et omnis abusio in ecclesia oritur / Cuius culpa maxime
est capud ecclesie / hec curia romana / quod bene prouidit beatus bernardus et plangit
scripta sua ad eugenium papam / Sed procul dubio dominus complebitur peccatum
illic primitus qui in pacientia longa expectat / Et ut ad unum con-
cludam / canonici montis belligardi nec alij in collegiis non kathe-
dralibus sunt tales architectores / ergo eis non debetur stagium / Et quia.

non sunt pastores populi laborantes in agro / utique erunt eiusdem
condicionis cum monachis quibus competit etiam status perfectionis ut dictum est conclusione
20 / et per consequens debent manere ex fundatione et intentione ecclesie in
sua septa et non esse gyrovagi / propter quod erunt propter statum stagii ut
12° articulus principalis ex quo canonici non kathedralis ecclesie / non sunt fun
dati ut in pluribus / ut sint de consistentibus in mola / uel pistrino quia
idem status pertinet ad laycos puros in mundo constitutos / ut patet
in conclusione 23 et 28 / Nec possunt dici qui fundati sunt pro contemplantibus in
agro saltem ut manualiter sacramenta amministrent etc. / sed pro alio sta
tu / et non recipitur alius nisi status prelatorum uel monachorum siue
religiosorum / Et sic reducantur ad statum prelatorum suorum / quorum opi
tulatores videntur esse ut cor corporis mistici diocesis / et quidam
ut oculi in capite doctores quidam / ut aures in capite / videlicet ut
iudices consiliarii quasi sensibiliter mistici / qui debent esse fixi in
capite / ut dicitur in medicina mistica corporis Christi mistici / utique est
tendendi sunt tenere statum aliquo modo perfectionis / ergo tenentur
preceptis obseruare dilectionem dei ex toto corde etc. et propter consequens
decem precepta que remouent ea que sunt ~~canonici~~ collegiati contraria / et 12 consilia
~~que sunt actum caritatis contraria~~ / ut dicit conclusio 19 / consilia etiam per-
ficiunt decem precepta ut dicit conclusio 16 / Et quia per stagium scandalyzantur
layci huius opidi / et in summa sunt 12 consilia euangelica / ut in plurimum
ut patet discurrenti per ea et etiam 10 precepta / que non infrin
gerentur uel saltem minus si haberent residenciam suam / et visi
tarent cottidie horas canonicas / secundum quod videtur in statutum fuisse
hoc collegium / concedendum est autem a malo quod abolendum est / huic colle-
gio hoc tempore statutum abusiuum de stagio xviiii ebdomadarum
et pena assumenda de abusu ut patet ex suppositis et antiqua conclusione
13° modernis temporibus / tota turba degentium in mola in
sentina est inuoluta peccatorum dolosorum / et turba laborantium in
agro non ascendit montem cum moyse / sed pauci excepti / etiam

Ut aug clare intelligatur vo videantur dicta
conclusiones supposite et theoremata allegata

ars allegatas pro quarta racione 5e

laycales facti sunt / et cum aaron conflant ex inauribus subditorum
suorum vitulum aureum in igne calefacientes per suas manus / Etiam reli- ps 2 ...
giose domus olim clause ad instar supreme ierarchie angelorum qui
in vestibulis divinis latitant / De quibus iob numquid nosti ordinem
celi et pones rationem eius in terra / non existentes et inmissi ad eos ut declarat
beatus dyonisius nunc quasi sunt que maiori parte in diversoria / Et tam virorum
quam virginum erat dimicatio contra antiquum serpentem more anthonii
monachi / et aliorum de quibus vitas patrum commemorat / habebant fi-
dem sicut granum synapis / unde et montes transtulerunt de
loco / variaque faciebant miracula etiam post confirmationem fidei nostre
et gustabant quam dulcis fuit dominus / quoniam eis omnia temporalia erant in-
sipida et amara / Erant homines ex toto deiformes / aer in claustris
eorum sanctitate tanta alteratus erat ~~est~~ / quod sicut umbra petri infirmos cu-
rabat corporaliter / ita et mentes claustra in anima per devotorum sanabant
quia erant stole sponse sue effigiantes congregationem apostolorum et be-
virginis et mulierum clausarum in domo in qua expectabant promissionem
sponsi sui / erant in oratione perseverantes et meditantes et contem-
plantes / et clausis ostiis ad deum aspirantes / Nunc autem ad quem
statum devenerint claustra / videmus quia non modica sunt in solaz
venereis quasi / hyemes per suas mansiones / redditus separatos / ollas tot
quot persone / ~~non~~ vestas et symon in claustris bene noti sunt / cum
ayrone et cauthalo deiformitas in opposita est mutata qualitate
Et demonachis qui interpretantur custos unius / quasi gyrovagi facti
sunt / etiam et impastores ~~cum~~ dominum contra claustra mutati / Quod nisi
fallar de collegiis canonicorum evenit / de quibus omnibus nisi per refor-
mationem provideantur / omnia in interitum ruent / quod non ex facili
evenient eminenter sed ex omnibus demeritis et divina disponente ratione ...
~~hodie sic dicit ihesus / Qui colligit mecum et non qui dispergit et alibi~~
Porro unum est notandum Collegia etiam dicuntur a colligo colligis.

quia dispersos simul colligit in viii / Statutum autem de stagiis
non colligit canonicos sed dispergit / non sunt tamen deo et etiam
fateri compellor de religiosis / quarum quasi maior minus personarum disper-
gitur extra claustra / occupantes vel officia vel beneficia curata / non
obstante quod monachus dicitur custos unius Et quod mirabilius est colle-
gia et religiosi maiorem ut ita loquar partem beneficiorum curatorum
incorporaverunt / per quosdam nescio an surreptitie Quia obrem expedire
videtur quod monachi reducantur ad caulas / et canonici per stagium extra
dispersi qui non sunt architectores ad sua collegia / sine utique seculi
mundanum afferentes venenum / in fiant conventuales vel personas
assumentes / iuxta illud decreti Negotiatorem clericum tamquam pestem
fuge / in facto autem pestilentia in fiunt circumstantes / Quam obrem
abolendum est stagium ut pre ipsum tamen omnis homo nostro tempore
anhelet ad exteriores actiones et negotiationes / et paucissime sunt
persone quod lamentandum est quod contemplatione vacent / nostris vias
eorum theorem / immo si que contemplationi taliter vacare attemptant
redduntur odiose practicis Unde et de claustris per indirectum ciuntur
per eorum prelatos et confratres et de collegiis / hinc est quod nostro tempore
in almania pauci inthecora graduati et viri contemplativi re-
periuntur / sed omnes practici sunt et mundani / et fortassis membra mor-
bida corporis christi mistici / quibus utique opus est ut per reformationem
sanentur ne totum corpus pereat Videamus ... ut intelligatur ...
Item apud statutum de stagiis xiiii ebdomadarum factum est sicut
alia statuta / sine consensu et voluntate priorum / ergo est nullius
roboris vel momenti ... / ... / quoniam satis manifestum
est quod statuta contra iustitiam centum annos / ter vel quater sunt
variata et renovata / et in nulla renovatione habetur in signum suf-
ficiens quod ... possent ... fuerit vel consensit ... nullius
sunt talia statuta facta sine expresso consensu ... roboris
vel momenti ... nulla iura que adducta sunt ...
... per legatos et ...

15° ar(gumentum): omne statutum inhonestum est abolendum et non observandum nec defendendum / sed statutum de stagio est huiusmodi / ergo non est tenendum. maior bona, maior patet auctoritate ecclesie / que dicit in ~~decreto~~ / quod statutum fit propter honestatem ~~tenendam~~ delenda 3 q. 43 porro / Rursus statutum fit propter inhonestatem / de cons. d. iiii Nec quamquam / minor autem patet sic / quia honestum est quod sua vi nos trahit et sua virtute allicit / sed ista absencia ab ecclesia in qua quis recipit fructus et emolimentum quod statim ut serviat ibidem deo / non est virtuosum / nec per hoc clerici attrahunt laycos in favorem suum / sed potius modum / ut experientia docet et recepta domine que patrona est et advocata huius ecclesie satis manifestat ergo 4

16° ar(gumentum) / omne statutum non conferens utilitatem est abolendum / sed statutum de stagio non confert utilitatem / ergo est abolendum. maior est bona, maior patet / quia statutum fit propter utilitatem habendam 1 q. 1 tali / Etiam fit propter inutilitatem evitandam 12 q. 2 terrulas / sed hoc etiam patet / quia per absenciam stagii acquiritur habitus viciosus accidie in canonicis / qui assuescunt abhorrere in speciem ecclesie horis canonicis / et acquirunt consuetudinem vivendi laycaliter dissolute / ut patet cuilibet bene consideranti ad experientiam ergo 4

17° ar(gumentum) / omne statutum incitans clericos ad negligentiam est abolendum. Sed statutum de stagio incitat canonicos montis belligardi ad negligentiam / ergo est abolendum. maior est bona ac p3 / quod statutum fit ad diligentie habende d. 18 proinde / et ad negligentie removende § 89 volumus / minor etiam patet ad experientiam / quia propter absenciam stagii negligitur cultus divinus in ecclesia montis belligardi fiendus / per canonicos iuxta testamentum fundatoris / qui 10 canonicis providit de redditibus et fabricavit ecclesiam elegantem ut in eadem canonici persolvent horas canonicas diurnas simul et nocturnas, que hore ab eis non cantantur quasi per totum circulum anni propter statutum de stagio ergo etc.

[illegible marginal annotation, top margin, 5 lines: ... de statuto ... de privilegio ... ut ... dicti ... [illegible]]

18° omne statutum per quod maius malum adipiscitur et maius bonum negligitur / est abolendum statutum de stagio est huiusmodi / ergo statutum de stagio est abolendum. consequentia est bona. maior patet quia statutum fit causa maioris mali evitandi § 13 c. 1 c. et § se. Et fit causa maioris boni adipiscendi 19 q. 2 due. ergo est abolendum

19° omne statutum per quod fit abusus potest dissolui / sed per statutum stagii in ecclesia montisbelligardi fit abusus / ergo potest dissolui. consequentia tenet et maior patet quia legitime statutum potest dissolui propter pravitatis abusum § 63 quia sta 5 promomo minor patet quia ecclesia si statutum est factum ut tunc et eius consensu et statu prioris / quod non est / michilominus tamen abusum fit / quia non continue absentia ut maius bonum prouenent / uiz predicando populis uel ut architectores alias instruentes / uel aliud huiusmodi / ut experientia docuit hic usque / ymo dispensantur quamquam de xiiii ebdomadis sine statu superiori et sine rationabili causa. Et illas xiiii ebdomadas uenerunt sibi [illegible] ...

20 omne statutum prebens malignandi occasionem / est abolendum. sed statutum de stagio modo tempore in hoc collegio et statibus prebet malignandi occasionem / ergo est abolendum. consequentia est bona / et maior patet quia statutum potest dissolui / ne prebeat malignandi occasionem § 12 nos minor patet quia per absentiam trium partium anni ab ecclesia in qua tenetur persoluere horas canonicas quarum ab eis percipit fructus datur occasio vagandi per terras mercandi sicut alii negotiatores / vacandi aucupandi et spoliandi homines / ludendi ad taxillos / dissolute comendi cum mulieribus [illegible] in mensis quod non fuit si cottidie visitet sicut etiam et horas canonicas decantet / magno decore decreti facti pro cultu basilice decultu diuino persoluendo ergo &c / nisi foret architectus [illegible]

21 ar. omne statutum prebens exempli pernitie est abolendum. sed statutum de stagio prebet exempli pernitie / ergo est abolendum. consequentia bona et maior patet quia statutum potest dissolui propter exempli pernitiem d. 94 bene quidem. minor patet quia generat scandalum in laycis / quia sacerdos percipiat fructus ecclesie / et sit absens non rependens curas pro cultu

[Marginal notes, right margin: ... ut ... canonicis ... ; ... ; ... generati ... ; Left margin: ... statuta ...]

In nomine patrum circa quod fiunt cum ... parum

Quod si qui annuersaria venit et statim preceptis pecuniis redditur

horarum nisi maius boni medio tempore procuraret / sicut archidyaconus vel architectoris ut dicit supra eodem ti. sibi amplioris scandalum con gnat quod habent bona contra locum et iterum expectant diem in qua sint bene presencie / et veniunt iterato preceptis pecunijs redduntur et sic persoluunt tempus stagij xvi ebdomadarum quod vergit scandalosum et

22 Ar. omne statutum etiam cum consensu patrum et confirmatione superioris factum potest dissolui / si melius actiuerat / vel si statutum hoc in iusticiam contineat / sed statutum de stagio licet non sit factum cum consensu patrum, nichilominus in melius potest mutari / quia iniusticiam continet stantibus rebus prout nunc / circa hoc collegium stant / ergo est abolendum et dissoluendum quia est bona et maior patet / quia statutum antecessoris cassatur si in iusticiam continet de eodem primum et 10 quod de decimis / et statutum antecessoris cassatur si melius alteri fuerit reuelatum de eodem noli in hoc. minor patet quia iusticia reddit vnicuique quod suum est / sed per statutum stagij non redditur persolucio horarum canonicorum in choro montisbelligardi recompensa animabus fundatorum et eorum quorum redditibus fiunt nam spiritualia seminare corporalis laycis qui nobis vite nostra ministrant / nec deo redditur laus diuina horarum que sibi debentur / Et quia melius reuelatum est generose domine mee henricete comitisse de wirtemberg et montisbelligardi / ideo potuit et debuit ordinare ut annuersariorum amplius nostra presentia ... sui collegij montisbelligardi fundatorum ... hijs quorum interest ad addendum diminuendum corrigendum et confirmanda confirmandum ~~...~~

23 Ar. omne statutum tendens in delapidacionem et domorum ad ecclesias pertinencium destructionem / seu ad ecclesie et ornatuum librorum aliorum que ad vsum cultus diuini detrimentum / et annichilacionem est abolendum / statutum de stagio et collegij huius tendit ad hoc ergo est abolendum quia est bona maior patet / statutum fit propter seruitorem prouisionem de quo supra de in vasallatorum patet expeditis vendicionem et ex

Nota dicitur quod impendi diuino ministerio ... vasa aurea et argentea ... et lignea

pientia docet / Quamvis ex iuramento in ecclesia sua antiqua statu-
ta teneantur ut quilibet receptus in canonicum teneat domum suam in
sua decenti habitudine ne ruinosa fiat / Quilibet receptus emat
cappam vel det 10 libras secundum quod fit ut ematur / Nichilominus domus eorum
que in monte pulcherrimo circa etiam in delectabilibus valde locis
constructe erant / et mons circumdabatur muro ut decet claustrum / nichil-
ominus omnes domus vel proxima ex toto delete sunt et in desolationem re-
dacta exceptis tribus / que etiam ruinose sunt / ita quod nullus canonicorum
inhabitat / plus enim decanus suam domum retinuit non ruinosam hec
utique destructio domorum ecclesie / et deturpatio montis speciosi / prout etiam
nomen hoc ondit mons belligardus / unde pulcrum montem et vere
olim fuit ita pulcher mons per habitacionem cleri et ita delectabilis
sicut vidi / iam propter ruinam deturpatus est / Etiam quo ad pa-
vimentum quasi stabulum / stalli disrupti / Sacristia eorum que modica
reparatione indiget / quod chuata(?) quod minguit ad candelam quod pro ornamentis eo-
rum quando constructa est / et reliquis etc et quilibet propriam archam habet prope
suum altare / sicut in villagiis due pauces propter guerras reportant
archas et utensilia domus ad ecclesias / quousque gentes armorum re-
cedant / nec etiam habet reddit aliquos / nec mortuorum est ut etiam
decedentes ab hoc seculo in testamentis disponunt ecclesie / sed ex
studium eorum ut ad anniversaria condimentum testamenta / Nec habet
ut sunt custodem et conditum / qui redditus habeat ad pulsandas
campanas ut decet collegia / nec de ecclesia habent aliquem pro-
curatorem fabrice / sed puri layci sunt procuratores ex clusis
clericis collegii / nec habent gentem lavacrum seu suspensum manuum
in quo celebrantes lavent manus / nec gentem mappam in qua tergant
sed quilibet habet vel propriam vel qua tergunt manus ad pallam
altaris ut dicitur / Nec eorum cappe et tuntelli reparati sunt a lon-
gissimis annis / ut scissura et delaniacio miserabilis ostendit /
Et ut quidam arguunt vel pepererunt sibi mutuo longo tempore

Licet iuramentum quis nullus debet ... quia ... voluerit ... ut ... quod contra ... quod ...

vt ul' ad corpas non soluat/ uel si soluit ut dicit quidam in ter-
se diuidunt corpsis et plib(us) fertur/ alijs videtur fuisse probata mis-
hing racionis/ quod omni talium videtur fuisse causa statutum stagij adeo
coopedit ut patrona scriuis prouideat quod hic usque prouisum est.

23o quod cum statutum aufert uel minuit cultum diuinum ~~est~~ est abo-
lendum/ sed statutum de stagio est huius ideo est abolendum Consequentia est bona
maior patet quia officium diuini siue ecclesiasticum est diligenter co-
quod de 12 dis/ et ordine officij in matutinis et in missa ac alijs
horis canonicis quod omnibus dicitur ~~custod~~ custodiri de cons(ecratione) d(istinctio) 4
quod et h c se Nam et seruitutis est cantando septe horas
officia qualibet die persolue d. 91 pbr/ quia septem hore unde
continuantur Sed minor patet quia absencia stagij aufert laudem
in ecclesia in qua beneficiati sunt/ et horas persolucionem quibus
ipse deberent laudare deum ut alijs completi deuocionis pro-
berent/ Nam tantum etiam inventus est ut ad compunctionem prouocet
animos audiencium d. 21 clerosum si. de cons d. 4 non mediocriter
Secus est si fuerint architectores spirituales ut dixit 19 suppo
Id circo etiam habetur in decreto quod dyaconi romani ecclesie qui solo
modibus officijs debuerunt desinire cantare tempore officij dyaconatus
prohibentur d 92 In sancta

24o arguitur ~~Vos suscepistis pro vestro domino promotore~~ concilij basiliensis
statuta seu decreta omnia de cultu diuino cum penis annexis de-
cretata ab eodem sacro concilio/ ~~cum est incorporatum est~~ Sed eo or-
dine quo decreta de cultu diuino promulgata sunt et decre-
tata tenere non ~~potestis~~ et seruare absenciam stagij/ ergo suscipi-
endo decretata renunciastis statuto stagij/ Consequentia videtur bona
etiam si nulla ratio esset alia abolicionis stagij/ Illa ratio sufficere
debet/ prima pars antecedentis patet ~~vobis testantibus~~ et domino
promotore Nam ipse antecedentis patet diligenter considerant decreta
concilij de cultu diuino/ et eius ordine derogant ad statutum stagij

recipit quod ambo simul stare non possunt
26 arguitur ille qui recipit et tenet restitucionem debet de prestito huiusmodi
in iusta recepcione sed beneficiatus in montebelligardo · totiens plebis recipit
redditus prebende recipere vel personaliter residere omnes virtute stagii
ergo nec vel non debet redditus prebende recipere vel personaliter residere
ergo nec vel non debet ... sed in re primo pro ulterius in summa
quia est bona et maiorem dictat iusticia sed maior pro ... ulterius in summa
sua qui dicit clericus beneficiatus debet in beneficiis residere et meos sua
officia implere Ille vero qui non implet sed forte suis voluptatibus va-
cat michil iuris habet in rebus ecclesiasticis Et si accipiunt tenenatur
restitucionem Redditus siquidem sunt stipendia serviencium propter quod eciam omnes
que indicunt clericis personalem residenciam ergo etc.
Quamvis predicta 26 argumenta diligenter consideranti pateat
responsio ad omnia que obiecta sunt contra hunc articulum de stagiis michilominus
ex super habundanti admixtis quedam predicte complectenti ad ea obiecta
ex super habundanti ... Primo
Nam cum dicitur quod tollere stagium est contra iuramentum vestrum 2o
est contra libertatem ecclesie 3o contra statuta a prelatis vestris confirmata
5o est in detrimentum cultus divini ecclesie vestre 4o contra consuetudinem que est capitulo
vestrum habet stagium et alie ecclesie 6o si obmiserimus stagium de beneficiis
non curatis faciemus beneficium curatum Septimo nullus posset simul
habere beneficium curatum et prebendam sine dispensacione Unde ad primum
de iuramento quod meis sicut aliorum responsio ex argumentis meis appareat tamen
ad eciam ex decreto ubi dicitur iuramentum non est in statutum ut sit vinculum
nocumenti aut iniquitatis vel augmentum criminis 22 q 4 Inter cetera
nocumenta aut ordonem divini ex observacione stagii ut patet ex ora-
toribus contra stagium adductis Nam iuramentum debet habere tres comi-
tes videlicet veritatem iudicium et iusticiam 22 q 1 et iurabunt
an ergo iusticia vel iniusticia ex vestro stagio oriatur remitto me
ad raciones predictas Rursus iuramentum contra preceptum dei culpa
et non tenet 22 q 4 Inter cetera tenent autem stagium ponit racionem
probavimus est contra preceptum dei propter quod dicitur omne iuramentum et
servandum nisi in perniciem vergat animarum et in salutis detrimentum
22 q 4 quod david Quale omnium habuit stagium dominorum vestrorum

Sc d' bn fitus spiri-
bili facias i ipl...

destructione privilegiorum vestrorum predicacione potius quam observacionem ut videtur
Nec mirum si mutari possit iuramentum de stagiis et aliis statutis
sicut ipsi metipsi ter vel amplius mutastis statuta vestra in statutis
vestris que premittitis habetis / ergo iuramentum quantum ad materiam mutatum
est et racionabiliter mutacio fieri potuit / quia secundum variacionem temporum
locorum et morum hominum / humana statuta variari contingunt / ut de con-
secracione dist. v. et contra divina et humana / dissolui enim per statutum pluribus
decanus ut patet in consideracione xxv quam vide / Ad secundum de libertate
ecclesie dico / quod tollere stagium est pro libertate ecclesie nec servire propositum
persolucione horarum canonicarum quas fundator instituit est regnare
regnans autem ~~liberrimum est~~ / Ad 3m patet visio ex vobis ad
dicta et ex supposito 21 / Et quod allegatis quod vester dyocesanus confir-
mavit vestra ubi non fuit consensus vel scientia patronorum aliquod [illegible]
indicium habentis talia autem statuta nullius sunt roboris vel momenti
ut patet in supposito 21 / Ad aliud detrimento cultus divini est
mirabilis est hec vestra / certum est quod intencio vel ~~fundamentum~~
testamentum seu ultima voluntas fundatoris fuit / quod vos
canonici cantaretis horas nocturnas et diurnas quia si voluisset
quod soli cappellani decantassent et canonici se ab ecclesia absentassent
per stagium ipse fundasset vobis vicarios seu cappellanos sicut in aliis
ecclesiis kathedralibus / hoc autem non fuit factum sed a principio soli canonici
fundati sunt et nulli cappellani vel quos vos tenemini per vos in officiare
ecclesiam vestram et summum altare et non cappellani / Ad quintum obiectum
etiam bisiutina capitulum nostrum et alie habent stagium quod est Concedi-
de ecclesia bisiutina [illegible] apud hec xvi ebdomadas / quibus est presentes
est et vos vobismetipsis fabricastis diu capiat xl ebdomadas
pro stagiis vestris usurpantes vobis maiorem libertatem quam habeat
capitulum nostrum et collegia aliqua et presertim kathedralia habent
stagium hoc introductum est propter personas que possunt proficere pluribus
ecclesiis et bono communi quod preferendum est bono privato ut sunt doc-
tores et architectores de quibus loquitur supposito 19 / Ad 6m vobis

Left margin: liber est et videtur propter quod deus rex regum et dominus dominancium liberrimus est / ex supposito 21

Right margin: de libertate / est regnare; Et una [illegible] aliquorum [illegible] [illegible] villagiis; collegia

allegatis quod obtinuisset statuta de beneficiis curatis erit curatum. Item quod hoc privilegio non sunt introducta statuta, ut canonicus possit etiam habere beneficium curatum cum prebenda. Sed propter bonum commune quod presumitur supra 19 Ad 143 si tollatur statutum nullus potest tenere beneficium curatum sine dispensatione. Miror de hac obiectione. Presertim cum pluralitas beneficiorum sit inhibita non solum iure naturali sed etiam iure divino communi iure canonico ut vero quod iurista concedere habet, quapropter non mirandum est si oporteat etiam habere dispensationem a summo. Nam ratio non dictat et omne ius quod si quis habuerit unum beneficium cuius redditus sufficiat pro statu persone sue secundum qualitatem et gradum talis persone, ipse sine peccato non potest occupare plura beneficia sive sint curata sive non fuerint curata sive alterum curatum et alterum curatum et alterum non curatum. Si autem est persona utilis pro communi bono quia litterata et doctor ut quod possit prodesse pluribus etc., et ad hoc est vocata ut aaron, non per ambitione assecutus illo quod eius status requirit et eius facultas qua maiori bono intendit, potest habere plura, tamen etiam statum suo commensurata non faciendo appetitum sed contemnendo inutilitatem status, quia videtur avaritia et maiore reprehensibilis et in capite cum vigore ne inthronizati 22 et 23 et 24 et sequentibus pariter etiam eo decreto et dictis et plane inhibetur avaritia Q 23 huius igitur 1 q 1 cum omnis Q 4 q 1 sed in etiam 2 q 1 relata 12 q 2 glossa. Clericus etiam aliena rapere committit qui sibi ultra necessitatem retinere probatur Q 42 c 1 et 47 sicut hic. Et autem plus occupare est avaritia, videtur quod in laycis satis patet quod eorum redditus sunt labore manuali annuatim redeunt, ipse etiam celestibus vacare tenetur avaritia autem in temporalibus rebus ad suspendium adversa fortune facit, et in celestibus debiles Q 47 omne avaritia dicitur ydolatria et fornicatio 2 q 1 ydolatria 1 q 1 cum omnis. Ipsa etiam modo non tempore facit adolari principibus et populatibus velud aaron dum consensit in vitulum conflatile filiorum Israel. Pro captatione alienarum Q 31 nomine avaritia igitur plures inutiles surreptitie facit occupare multiplices prebendas et statum et surreptitiae

p[ro]uiso q[uo]d ut m[ihi] p[ar]s [con]tra

supplicaciones et muneracione Et in quibus ad comedam ~~duas~~ p[rebend]as beneficia
committuntur qui pocius sunt duces per regulam quam duces regule beati Ysid[orus]
posite in supplemento 23 sicut oues in ore angelorum sathane qui reducere
in fouea per media in summa Hinc est quod inst[ituitur] per reformacionem prouideatur
ecclesijs kathedralibus iuxta supplementum 22 et eccles[ijs] parrochialibus curatis iuxta
14 supplementum et 28 Iusticia ecclesie uertere in lacrimam et rapinam Amp[lius]
Cognosco ita graue est contentari in vno beneficio dicam cum bartholo beneficio p[ro]p[ter]
merito in sua summa Quamuis iura canonica indicant clericis personalem
residenciam nichilominus in multis casibus permittitur absencia continua uel ad
tempus tamen quod quod sit de foro contencioso unde sufficit si ipse sua cu-
ra et impensis prouideat quod ecclesia detent officietur et plus sufficit
rogatur et ipse honestate uite et morum bonum exemplum ostentat
subditis Et in tercio ipse ad locum accedat et de predictis certificetur
ac diuinum officium ipse compleat tutius est tamen si ipse hoc continue
faciat Nam dicit hostiensis regulariter quilibet in persona propria debet deseruire
beneficio Porro in hijs casibus potest quilibet per vicarium deseruire beneficium
Primus racione occupacionis sit occupatus ecclesie qui in ecclesia kathedrali habent
aliquid loco suo et ipse in ecclesia sua dicit horas et pro ea comparet conue-
niencia hoc idem intellige de quolibet legitime occupato extra de ce-
lebracione missarum c. 1 Debet tamen ecclesie celebrare in ecclesia die dominica et alijs
precipuis festiuitatibus inst[ituto] ne... A q 1 capitulo in fine 29 casu
est racione statuti uel consuetudinis ... ar. extra de consti[tutionibus] cum omnes in fine 29
racione priuilegij siue dispensacionis extra de electione plac[uit] apposuit hunc casu
frequenter accidit propria in habentibus plura beneficia et addit in fine dum
tamen curam animarum non negligat Et ecclesijs faciat per vicarios ydoneos
deseruire Et nota quod hic casus cum p[receden]te non habet locum Si ecclesia fuit
fructibus destituta extra de cle[ricis] non resi[dentibus] cum ad hoc Cognosco enim con-
suetudo incipit esse racionabilis et ecclesijs onerosa tenenda non
est extra de consue[tudine] c. 1 et fi[nem] Quo[ndam] cum ecclesie habet sub se homines diu[ersos]
puta vicum et lingwarum illius habet per vicarium deseruire extra de

offi. or. qm / Quartus quando quis habet prebendam in ecclesia kathedrali cum annexa
cura parrochiali ecclesia nam talis in ecclesia kathedrali personaliter deserviet et per
vicarium in annexa. extra de preben. extirpande § qui vero et c. exposuisti
/ Quintus est racione defectus seu debilitatis supervenientis vii q i c i extra de cle.
egro. c. i. per miles et cetera / Septimo quando necesse habet prepositus et quando cura sig-
nata est extra de vo. c. fi. / Et similiter quando prepositus habet utiliter et ho-
neste ut causa studiorum vel peregrinacionis / et de lima ~~plato~~ pet. extra de cle. non re-
relacione et de eo se § 9 oportet / aliqui ponunt plures casus sed isti videntur
principales / Est autem duplex vicarius unus perpetuus / alter temporalis / per-
petuus dicitur qui habet curam ecclesie cuius vicarius est et amoveri non potest sine
patre extra de offi. vi. c. expte. ~~licet prius quod sine causa non posse amoveri~~
~~extra de offi. vi. in suis perpetuus~~ Secundus est de temporali qui quasi
vices habet in ecclesia / extra de fide in suis perpetuus / Ampliuss quod sine causa non
posse removeri extra de offi. vi adhoc / Porro unus perpetuus vicarius
alia habere non potest extra de vi. cum ideas / extra de prebend. postula / Item
si talis vicarius / accipiat aliquam ecclesiam cum cura / perdit vicariam et
debet habere 24 annos et promoveri ad sacerdocium / sicut si esset rector or-
dinarius alias cuius ut extra c. de ecclesiis miles. Preterea vult amplius de
vera residencia pretendat materia / Scitur vos volo / quod qui habet beneficium
cum cura tenetur ad residenciam extra de cler. lig. cano. li. vi / Similiter et qui
habent quecumque alia beneficia quibus hoc competit ex statuto vel privilegio
vel consuetudine approbata / ut canonici / ponit extra de cle. non resi. relicos
Et addit intelligo omne beneficium residenciam habere / nisi contrarium constet Et
tamen quasi summa sed diffusius / ponit host. dicens quod quilibet clericus tenetur
reside extra c. c. fi. / Si magnum sit beneficium ut episcopatus maius kathedr.
debet episcopus reside xii q i provenit Et debet crisma conficere ordines
celebrare cum quolibet die dominico divinis officiis interesse de eo se § 3
exceptus nisi iusta causa impediat ut ibidem dicitur. Similiter eciam si modicum
sit beneficium ut extra c. consequenti / Et debet beneficiatus interesse matutinis
et vesperis alias si mornigi sit deputatur q2 § c fi. Ceterum dicit

hosti. de perceptione fructuum in absentia. Que quis absens absens quia
ex consuetudine potest recipere fructus beneficii ut extra de constitutionibus cum omnes.
Sed talis consuetudo contraria statuto tolli potest ut si ecclesia sit ministris
destituta vel divinis propter absentias assignetur sub nota extra e. c. cum dilectus.
Sed si contrarium statutum faciat canonici propter aliqua commoda puta ut in-
ter se dividerent illud quod absens consuevit accipere non valet extra de consti-
tutionibus cum olim ita vos videmus fecisse. Et de residencia dicit hosti. quod clericus
debet residere in ipsa persona serviendo ecclesie extra e. c. quia nonnulli et c.
relatum et debet servire in suo ordine extra de filiis presbiterorum ... cum
esset sui patris ... et curam ipse ecclesie negligere. Excusatur tamen
aliquibus casibus ut supra dictum est. Primo si habuerit capitales inimicitias vel aliquid huius extra e. c. cum quatuor et tunc tenetur per vicarium
deservire. Idem intellige si pauper est sed sine culpa sua impotens factus
est vel infirmus contra e. c. cum dilectus ... Secundo si de licencia pre-
lati extra ... sit absens extra e. c. relatum extra de cler. ... canonicis
alias cum sine licencia prelati peregrinari non potest de consecratione distinctione 5 non oportet
extra de voto et voti redemptione magne ... Tertio si habet etiam probabile ...
dispensatione episcopi est in studio ... Quarto si habeat super hoc speciale
privilegium habet tunc absens ... Quinto si sit in servicio ipsius extra
e. c. cum dilectus. Porro si unus vel duo sint in servicio episcopi propter extra e.
de cetero et c. ad audientiam. Ceterum ille qui est in servicio ipsius vel in servicio
episcopi sui recipit beneficii fructus preter victualia seu cottidianas dis-
tributiones que non solent absentibus dari ut in dicto capitulo de cetero et extra
de preben. licet et extra de clericis non resid. ... Rursus si non se ab-
sentet in fraudem sed ecclesie sue causa fidelius ... extra e. c. ...
Si alii eius fuerint reducuntur ad illos. Demum quod ... obtentu
contra ... stagii de congruis redditibus prebendarum monasterii bel-
ligardi cum redditus non sufficiunt pro honesta sui sustentatione et
victu et vestitu etc. Nudo si clericus aliena ... committit qui sibi

nota

Vide [illegible] de residencia [illegible]
[illegible]

velari necessaria retinere probatur § 28 c. 1 et 21 fact. hy / Et alibi scribitur
nemo propriis stipendiis militare debet / Et nos seminamus spiritualia laycis quit
ut eciam temporalia recompensam tribuant / Rursus scribitur beneficia sunt danda
eciam clericis quibus parentum bona non suffragantur / c. 12 q. 2 clericos et c. se Et
illis debentur clericis qui in ecclesia vigilanter deserviunt c. 12 q. 2 § 86 no
patris / Beneficium eciam non debet dari nisi residere volenti extra de
cle. non res. relatum / Et alibi scribitur Cum parentum bonis sustentari possunt si
beneficia ecclesie perceperint sacrilegium committunt c. 1 q. 2 clericos et c. se et ca. si
quis / Si applicavi talia et contradicta alia / et bene ponderantur / clericus potest
responsio nec ego vos compellere vellem eciam si possem ad ingredientis
nec convenientes dissuadere et ingredientes meis scriptis retardare / Con-
veniatis cum gloriosa domina vestra / matrona et advocata / et digeratis
de possibilibus quod melius est pensando vires vestras / quas ego puto
facere summam circiter ... / et pensetis familiam statum vestri / et ex-
pensas vestras annuatim / ita tamen ut dicat bene si burse et expense
attendantur sit status advocati burse / et non expensarum / Et mensuretis
caristiam eventualem seu habundanciam / et alias circumstancias loci / et
temporis et aliarum intuendum virium status respicientium / Et eligite quod
placet. Alia ego ignoro talia / cum sim extraneus / quare iudicare ego audio a ... et domina q...
non nec volo nec debeo nec valeo ... vere ...

Ad hoc quod quis dicere posset quamvis ... [illegible] ...
[illegible cursive annotations, lower half of page and margins]

1A

Item nos decanus et capitulum etc. statuimus et ordinamus etc. quod deinceps nullus suum beneficium per mutare possit nisi expresso patroni consensu. Si accidente aliquem causam permutare debet quilibet recepta mentione curare bonum etc. prout iustum et racionabile fuerit sine dolo et fraude. Et quo in hoc articulo consentiunt sperantes non est adducti persuasione per eadem

Articulus de debitis et amicis

Item quod in diebus dominicis et festivis [illegible] misse [illegible] adsint [illegible] dispositione [illegible] debent in collegio [illegible] beneficiati [illegible] [illegible] impedit [illegible] officialis [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et quoque [illegible] [illegible] [illegible] ante [illegible] dei [illegible] et festa [illegible] impedimentum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ante [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] immediatius et [illegible] iudices [illegible] dispositione [illegible] diffiniatur per eosdem

in magno [illegible]

valde

punitur

Avisamenta de predicatione verbi dei et expositione simboli et pater noster et decem preceptorum

18

Nos decanus et capitulum una cum vicario nostro [illegible]
populus opidi montisbelligardi nobis velud oves pastori subiectis
esse volumus et ordinamus et nos ad hoc astringimus ad [illegible] pre-
dicationis verbi dei huiusmodi habiti prius ponere amplius per nos vel
vicarium singulis diebus dominicis et festivis fiat predicatio ver-
bi dei et presertim ewangelii et epistole vulgarizando expositio cum expositione
pacis viciorum et plantatione virtutum et simbolum cum decem preceptis
et orationem dominicam in diebus dominicis nisi alia impediat aliquibus diebus
que maius pro salute animarum populi ingerant congruant
Ut sit omnis habens curam populi debet populum reducere actibus ierarchicis
in suprema Sed vicarius perpetuus in eius defectu canonici mon-
tisbelligardi habent curam animarum ergo debet reducere populum sursum
ierarchice quia est bona et maior pater per superiores ubi dicitur
quod pastor populi debet suas oves pascere iuxta regulam beati dyonisii [illegible]
sacramenta divinitus est inferiora reducere in suprema per media scilicet purgando
illuminando et perficiendo minor nata est ex se ad hos tres actus per-
tinet in structo omnia que continentur in articulo per quos ac reducere
siquidem hic pastor subditos in superiora quia angelus domini constituitur
est ut dicit malachias habent ergo pastores purgare ut iudi-
ces corrigendo puniendo iudicando lepra a lepra
de ignorantia subditorum hic illuminare ut doctores et doctrina
hic etiam perficere ut presbyteri cum per baptismum generant per confirmationem augmen-
tant ministerio per eucharistiam nutriunt et subditos confirmantes
in virtutibus quia iudices per eis debetur timor quia doctores eis
debetur honor quia presbyteri eis debetur amor quod eis abstrahitur
si actus predictos ierarchicos negligerent hoc quia nesciunt discernere
inter lepram hoc est peccatum et lepram non apti sunt iudices ideo
scribitur nullus debet esse magister prius quam discipulus 16 q. 1 Sed dicitur
contra hoc huiusmodi dicit propter societatem dei non debet
esse ignarus quia committitur ad populum Unde scribitur in decreto lupus dicitur

pastor mercenarius qui non est cura de ovibus 23 q 2 tres / nam sicut lupus ~~frustratim~~ frustratim comedit agnum sic mali pastores successive consumunt bona ecclesiarum 13 q 1 c 1 an ff. nec querat laudes suam alius vnde in illo pastore nichil est miserabilius qui lupus est gloriatur laudibus de 83 nichil vide supponenda allegationes in pleno

2º arguitur / omnis pastor ovium negligens gregem / non pascendo predicatione et doctrina non amat deum / et potius censendus est mercenarius quam pastor / sed vicarius perpetuus et canonici negligunt gregem suum non pascendo verbo et doctrina / symboli preceptis decalogi etc. docentes etc. ergo censendi sunt non amantes deum / et potius mercenarii quam pastores / consequentia est bona et maior patet / quia pastor nisi diligenter pascat oves christi pastorem eius non videtur amare 8 q 1 in scriptura

Rursus prelati sunt mercenarii qui honores et temporalia querunt non ea que sunt ihesu christi 8 q 3 sicut in eadem / porro nullus pastor prelatus ovibus et lupis de 83 nichil / sed minor patet quia a pluribus annis nec vicarius perpetuus predicavit populo / nec canonici exceptis paucis vicibus quibus quidam de canonicis de gratia predicavit / nam allegatur negligentia eorum dicitur quia non sit consuetudinis predicare populo montisbelligardi / nisi quando vicarius monachus terminator qui colligit capones / vnde ipsi magis temporalia ~~diligunt~~ diligere videntur quam hora predicationis evangelii / mittunt animas commissas eis et anniversaria cum redditibus eis datis cum maxima solempnitate / habentes longissimum rotulum in quo littera magnum tempus consumunt / in quo claret quod temporalia plus querunt quam salutem animarum / contra scribatur in decreto quod predicator suscitat mortuas 8 q 1 olim etc. etiam fortasse quia vicarius et alii predicare nesciunt verecundantur perdere honores / et potius volunt salutem animarum suorum subditorum perdere quam detrimentum honoris. Et in isto si

3º arguitur quicumque transgreditur precepta decalogi peccat / sed pastor populi / non predicans populo est transgressor mandati decalogi / ergo peccat / consequentia est bona maior est cum doctorum / minor patet quia

retinet quod altius est / quia verbum dei et doctrina que debetur subditis per interpretationem transgreditur preceptum de furtis / ymmo transgreditur legem dilectionis et proximi in quibus pendent omnes leges et prophete — ut patet in predicto cap. 14
dicit gregorius pensemus cuius dampnationis sit sine labore mercedem laboris percipere et quod doctrina a sacerdotibus expectatur. et vide precepta sic legis — vide predictam questionem allegatam cum angelis

Quinto arguitur quicumque occupat statum activum debet exercere actiones eiusdem vite et presertim principaliores / sed quilibet pastorum collegii montis belligardi occupat statum active vite / cuius principalis actus est predicare et docere / ergo tenetur predicare / consequentia est bona et maior patet per bea. greg. et consid. 23 q. pastores sunt de laborantibus / magis quam pro se statue verbum dei magnum dominicum / sed minor patet per 23 et 24
et quod sit predicatio principalior pars inter partes vite active patet etiam per alber. magistrum doc. 24 — videatur quo predicatio ut credo dicitur vo

Sexto ierarchia ecclesiastica debet imitari angelicam quantum potest Sed sic est quod in angelica ierarchia angeli superiores docent inferiores et angeli infimi in choro docent supremos ierarchie celestis / ergo pastores occupantes vitam activam in ecclesiastica ierarchia imitari debent in hoc angelos qui debent docere populos sub sibi subiectos de verbo dei / consequentia est bona et maior patet / per illud iob numquid nosti ordinem celi et ponis rationem eius in terra / et minor patet per bea. dyo. in angelica ierarchia et omnes doctores theologie Quod autem sacerdotes imitari debeant angelos patet per illud malachie labia sacerdotis custodiunt scientiam quia angelus domini exercituum est / de hoc vide etiam preposito 14 et 16 et 17
— et patet in [illegible] questione 23 et 24

Septimo arguitur omni pastori non predicanti verbum dei et docenti preceptum vel aliud est subtrahendum emolumentum et quod habet a subditis / sed quilibet predictus pastor in oppido montis belligardi non predicat nec preceptum vel aliud ergo sibi emolumentum est subtrahendum / consequentia est bona / et maior patet quia dicitur in decreto quod predicatoribus in suppetibus est providendum 16 q. 1 aptius Ad quod dicit apostolus non obturabis os bovis triturantis Si ergo providendum est sibi in suppetibus et cibo propter predicationem agis si obligetur ad predicandum propter suppetias sibi datos

et non predicet subtrahendi sibi stipendia. Vnde extra dictat si pastor
[perimit] ~~fame~~ oves fame verbi dei / quod ipse etiam corporaliter fame-
scat. Propterea quod ait Gregorius Quid ad hec pastores dicimus / qui officium
predicatoris quidem suscipimus sed celestia alimenta inviti ministramus
Honorarium quod nostro corpori debetur / sed non impendimus quod subditorum
debetur cordi / Amor patet quod a tanto tempore non predicavit vitium per-
petuus / quod conatur allegare consuetudinem antiquatam ~~quod~~ et velud
prescriptionem / vide confundatur decretum lxi verbo supponit predicatores cum 18
Nonum articulum quicumque impedit predicatorem vel irritat per emulationem grauiter
peccat / sed quidam de collegio montisbelligardi nituntur irritare et impe-
dire predicationem ergo grauiter peccant / consequentia est bona et maior proba-
tur quia predicatio verbi dei non est contempnenda / xxi in ecclesia sibi
non minus est reus qui predicatorem negligenter audierit quam qui corpus christi
in terram cadere permisit / i q. i in terrogo Primo officium predicatoris
tollit statum contemplatoris / de verbis eius et pani compleuit de
Ieremia / Vnde qui predicatori veritatem contristat / in christum peccat
xi q. 3 quicumque contristauit. Sed minor patet de pluribus qui dum labo-
rauit ad hoc quod non inducerent dominam comitissam matronam collegii
illa consuetudine / quod fierent in festiuis diebus predicaciones populo / quod premonuit deus. Sed non est mirum forte quia dicit glossa quod pastoribus
et predicatoribus dyabolus magis est infestus / et in sequitur quod alios
quam multas animas retrahunt et eripiunt a sua potestate / Quia ante
predicator verba hec consideret / dicentis vita hominis est militia
super terram / Audiat saluatorem ecce ego mitto vos / sicut oves in me-
dio luporum / estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut
columbe / nam qui propter timorem vera loqui pertimescit / hic velud
mercenarius ~~pro monte~~ ueniente lupo fugit xi q. 3 sit rector vide supponit 18 et
Octauum articulum ille actus circa oves a pastore suo est exercendus qui est maioris
meriti sed predicatio verbi dei in vulgari / expositio symboli in-
structio preceptorum decalogi / et instructio orationis dominice in materna
lingua / est maioris meriti / ergo a pastore est exercendus circa subditos

96 ij mantell vnd 4 ß

247

Item min her von orp sol mir
10 guldin vm den fusschbeltz
vnd ein pfund haller t mayersan
vnd vij ß dn von steten wegen
auch dalt er welt mir geben
j pfund haller darum das ich
wedo vff dem tag dem herpst
thard
vnde ß

Item der hallfinger sol mir j lib
hale^r maist mayer schim 6 a jar

Item her hans messnar sol zein
ein guldin von ab beltz wegen
Veni sancte spiritus reple

Pater noster qui es in celis sancti
ficetur nomen tuum adveniat reg
num tuum fiat voluntas tua
sicut in celo et in terra panem nostrum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

consequentia est bona maior est nota et minor etiam patet quod pastor ob-
ligatus est utiles actus agere circa subditos quod corpus pater doctor
et medicus ut habetur in mre sic etiam scribitur predicator ad utilitatem
populi predicans consequitur uberiorem gratiam 16 q. 1 xxii tunc unde
et predicatoribus racione officii debetur specialis aureola sic scribitur
o quam speciosi sunt pedes ewangelizantium pacem dabit dominus verbum
ewangelizantibus virtute multa. Quam obrem predicator propter
emulacionem vel detractionem a suo predicatoris intencione non debet
recedere D. 43 sermo ymmo viciosi predicatoris sermo non est contemp-
nendus D. 43 § ultimo licet predicator bene docendo et male
vivendo deum instruat qualiter eum debeat condempnare D. 40
multi sic scribitur pastor debet pascere oves instructionis verbo
8 9) an- D. 43 ephesius. Debet etiam pascere easdem conversacionis exemplo
dacter 43 precipue vide suppositas ~~[illegible]~~ augustinus precede allegacio

9o arguitur omnis pastor populi debet esse non solum activus sed etiam contem-
plativus sed omnis activus et contemplativus debet esse litteratus ergo omnis
pastor populi debet esse litteratus consequentia est bona maior patet quia scribitur
predicator debet esse activus et contemplativus et non de suo sensu
sed illa docere que didicit in contemplacione D. 36 si quis vult minor
patet quod assumpti et assumendi ad regimen animarum debent docti
esse in scripturis D. 36 unde clerici semper litterarum studio debent
intendere 16 q. 1 sic vive D. 38 sicut ~~clericos~~ clericos siquidem ita
etatis sera debet esse addiscendum 23 q. 3 si hos nam sacerdotes
scius debent semper insistere arte tunc querant discere cum eos of- vide suppositas 14 18 16 19
ficio alios debent docere D. 38 § cum ergo. vide conditiones et suppositas et conditiones 14 20

10 omnis predicacio inutilis seu incuriens est a predicacione populi
prohibenda sed non predicans secundum capacitatem populi cum constitucione
viciorum et plantacione virtutum predicat inutiliter seu incuriense
ergo omnis talis a predicacione est prohibendus consequentia est bona et maior
patet quod inutile est quod non ordinatur ad finem debitum. Unde

scribitur Ille predicator inconvenienter predicat qui fabulas
immiscet ut in cyno ore tu Janus laudibus se xpi laudes non
compatiuntur d. 86 Qui laudem laboris expectat Unde scribitur predi-
cator qui ab audientibus non intelligitur non audiencium utili-
tatem sed suam ostentacionem querit d. 43 dispensatio Et in-
convenienter predicat qui non sensum xpi sed semetipsum intendit
d. q. 1 olim et c in scripturis Etiam inconvenienter predicat qui
ea que ad predicatorem requiruntur non observat Ex parte cause efficientis datur
liber ewangelicus cum expositione convenienti ut diacono in or-
dinacione datur in actu predicacionis expone passibus bib-
lie certis pro ut principalius ut novum testamentum prefertur Ex
parte cause materialis quod sit conformitas vite et doctrine quia
dixit deus peccatori quare tu enarras iusticias meas et assumis
v. m. p. o. t. Nam cuius vita despicitur consequens ut eius doctrina
contempnatur Ex parte cause formalis scientia theologie iusticie et doctorum sanctorum
spiritualium Xpm de [illegible] involutus pannis ut habetur scripture vndecimo
et 12a Et etiam requiritur assiduitas studii Ex parte cause finalis
requiritur assiduitas docendi et reducere auditores ad viam salutis
eterne querere que dei sunt et non querere sua [illegible] nam predicator
secundum capacitatem audiencium debet sermonem formare d. q. 1
oportet predicatorem eum qui ab auditoribus non intelligitur non
audiencium utilitatem sed sua ostentacionem querit d. 43 dispensatio
Etiam inconvenienter predicat qui pauperem xpm pingui ventre
et rubentibus buccis annunciat d. 34 [illegible] Bene predicatoris
debet esse sermo proporcionabilis pro auditorum qualitate et capacitate [illegible]
[illegible] de medico qui considerare debet ad vulnus quomodo medicamine ap-
ponendum Similiter de agricola qui prius considerat terre qualitatem quam
semen mittat Unde dixit xpus discipulis habeo vobis multa lo-
qui sed non potestis portare modo Item predicator tantum debet
diligenter studere quantum semel pro una predicacione sufficiat et hec

Etiam inconvenienter predicat

Ex parte [illegible]

liber ewa[ngelicus] [illegible]

[illegible]

et hec bene digerere et concordare. Unde super illud Job: Quis dedit
gallo intelligenciam, dicit glossa: gallo intelligencia tribuitur doctori
veritatis discretionis ~~[illegible]~~ [virtus] ut noverit quid quibus quando vel quibus vel
quomodo inferat, quod diversis ministrat. Ponit exemplum de herba
que hec alia reficit, alia occidit; et lenius sibilus equos mitigat,
catulos instigat; et panis qui vires fortium roborat, parvulorum necat.
Parcius hec predicatori expedit, ut intente mentes auditorum sint
quasi quidam tensiones cordarum site in cythera, quas tangit ar-
tifex cum plectro ut reddant ~~personam~~ [consonanciam] modulacione, licet non uno
impulsu feriantur. Consonancia autem semper debet esse non piarum
aurium offensiva et vera, iuxta illud: Gaudio circumdabit te vocis
eius. Vide ad hoc [illegible]
Undecimus predicator qui explanet sensus misticos, cum ex-
stirpacione viciorum copulata secundum congruenciam populi est; inter genera
predicacionum magis utilis. Quarto est talis predicator in omni collegio
et omni alio loco est querendus. genera tamen eo quod quanto predicacio uti-
lior tanto magis amplectenda. Et omnes quod pro superiori ut quia sicut sub-
iiii^or genera hominum circa sensus mistici: pro peccatoribus mortalibus
et multum rudibus et bestialibus qui comprehendi sunt communes incipientibus
erit sensus litteralis; pro incipientibus etiam communibus ampcius ~~[illegible]~~ [venialis]
aliquo modo subtilioribus sensus allegoricus; proficientibus et ~~[illegible]~~
subtilioribus sensus tropologicus vel moralis; pro multum elevatis in
ingeniis vel pro perfectis sensus anagogicus. Sed dicit Bona Ventura
quod sensus allegoricus docet quid credendum est, sensus tropologicus quomodo
vivendum sit, qui necessarius est pro predicatore ~~circa allegoriam~~, sensus
anagogicus docet quomodo deo adherendum sit. Circa allegoriam
ut dicit Bona Ventura debet insudare studium ~~circa anagogicum~~
doctorum, circa tropologicum vel moralem studium predicatorum, circa
anagogicum studium contemplativorum. Sed notandum est omnibus quod in eodem
quando requiritur videlicet doctores mortales quibus expedit pre-

predicare non solum litteralem sed etiam allegoricum ut instruantur
in fide / et recipiuntur minus rudes / qui ultra in structura fidei / in
struendi sunt in modo quo moraliter et virtuose vivant / recipiuntur
etiam habentes aliquam altam intelligentie / quibus etiam opus est predicare
sensum anagogicum ut sursum trahantur in deum / et eum deum amore
inhereant et a temporibus retrahantur / De hiis sensibus quatuor
scripture vide supponens octavum 9. 10. 11. 12. et 13 / et videbis
hanc predicacionem sensuum misticorum esse populo / magis utilem et
salutarem / Ex quibus patet quod sermones arte curiosa facti in
quibus thema assumitur / et pro pulcrum preambulum introducitur de
inde in membra dividitur et magistraliter probantur / sunt potius ad osten
tacionem et apparenciam quam ad utilitatem / presertim cum sensus mistici
obmittuntur / Nec eciam sermo dicendus quis vagatur de una materia ad
aliam contra propositum / Nec valet sermo eorum / qui aliud predicare
nesciunt nisi correctoria / et eadem correctoria in omnibus sermonibus suis
reiterant / quia sensus misticos ignorant / Nec eorum / qui stant in
simplici textu / quia littera occidit spiritus autem vivificat / patet a supponens
dicta usque adiunctum et in supponens 20 / Nec valent sermones compositi / sine
postillis textus ewangelii / epistolarum / vel hystorie / de tempore / que prima
simul distributa sunt pro toto anno / Ita quod in fluxus celi et pars
temporis secundum naturalem disposicionem concordat / cum hystoria biblie legende /
ewangelio et epistola / et mistici sensus earum proprium legendarum concordat
etiam cum misticacione motus temporis astrorum / complexionis anni / Unde obiter
patet scienti theologiam symbolicam / nullum modum predicandi esse
utiliorem pro omni populo / sive sint sine impeto mortali / sive inci
pientes / sive proficientes / sive in statu perfectionis / quam sermo compositus ewan
gelii vel epistole vel passus correspondentes biblie / secundum postilla auc
tentici doctoris vel aliam / Deinde exponendo mistice / sicut populi
capacitas requirit / Et si correctoria vel compungatoria aucioris
applicare voluerit potest / Eligatur ergo predicator instructus in

o eciam in quibus
studiis valeat scire
de ? / bar
? theologie

? etiam
? ? nota

in theca symbolica ut ipso cunctis facultas explanare sensus valeat
misticos / nam et gallus basiliensis decretum promulgavit quod in qualibet
collegio etiam kathedrali conferatur prebenda vacans theologo ut do-
ceat et predicet et per hoc optime providit ecclesie
12 / posset deduci ex quatuor causis / quia ex parte cause efficientis
que est deus / qui quadruplicem sensum rebus impressit / qui est trinus
et unus / sed effectus sapit naturam sue cause ut dicit 2a questione
secundum quod una littera claudit triplicem sensum spiritualem / sicut una essentia
tres persone / Ex parte cause materialis quia auditores sunt quatuor generum
viz peccatores in mortali peccato / et incipientes / et proficientes / et
perfecti homines aut tales sunt causa materialis predicationis / Ex parte
cause formalis quia naturaliter homines desiderant scire ut dicit aristoteles
deus autem qui trinus est allucidat vultum suum super nos / et qui trinus et
unus lumen alluminans super nos / erit triplum generet et primum
manifestativa solem / qua includitur vigoris patris splendor filii et calor spiritus sancti
calor spiritualis / Etiam talis ordo formalis sumatur / quia litteralis precedit
sicut confusum et indistinctum / post hoc allegorica distinctior / post
hoc tropologica adhuc distinctior / et distinctissime et completissime
post hoc anagogica / Ex parte cause finalis quia finis scripture est fir-
mare in spe fide et caritate / que supponit cognitionem confusam
rerum que est litteralis / sed allegoria firmat nos nectendo spe sicut spiritualia
membra cum nostro capite christo / Secundum tropologia in struit opera conforma
quibus que in que credimus / Unde generat virtutes intellectuales / Secundum
anagogia per caritatem cuius est vocare de terra ad celos / nos sursum
ducit / Augustinus amor meus pondus meum / illo feror quocumque feror
ex quibus patet magis aptum esse ut predicetur non solum littera sed
etiam spirituales sensus ad hoc faciunt supponendo 2 questio predicte verba
13 / nam gloriosus deus impressit vestigia sensibilia sua in omni creatura
ut per ea accipiamus invisibilia in vestigiata / que spiritualia sunt per spirituales
sensus audire / ergo predicatio spiritualis sensus est / expediens quod ipso

signa tenet q[uod] alias deus non impressisset / cuius patet per suppone 8a[m] et suppone 9a[m] nec non et 2a[m] suppo[sitionem] de sigillis 1 libri iste
Et q[uod] talia vestigia quorum intuibus evocamur in spiritualem intelli[gentiam] ap-
pareant in creaturis sensibilibus q[uod] in suppone 3a / et suppone
9a et theorema 18 / primo vestes mistica hec declarat / q[uod] omnino
nec omnes platos ut quilibet in habitu suo statum suum et officium ei
ab ecclesia deputatum / legat exprimere qualis intrinsece esse debeat / quibus
enim mantello speciali quod celum figurat indutus est / quasi sit intus
cum spera intelligibili / cuius centrum ubique / circumferencia nusquam / ita
ut deiformis loquatur cum apostolo vivo ego non ego sed vivit in me
Christus / Qua ob rem ridiculum fuisset quod longa cauda mantelli
platorum fuisset amputata / sicut in certo q[uod] statis agregatorum p[er]
deliberacione q[uod] conclusum fuisset / nisi fuissent quidam theologi mis-
tici qui noverunt q[uod] figurativum fuit / status quiescentium in loco / si non
distruitur / id longitudo impedit q[uod] anima quiescendo producit officium
ut dicit averroys / et moyses propter hoc in caligine montis ...
non solum magis manet sed ad molam preterit hii quibus longissima vestis ab
12o ait Inter genera predicacionum que magis conformis est nature hu-
mane vobis eligentibus predicatore est sibi magis in eligenda est
cum predicacionum / predicat explicans cum litera misticos sensus
est hominibus magis naturalis / ergo est pre omnibus aliis eligenda / genera
est bona et maior nota est ceteris prioribus / sed minor proba[tur] q[uod] sicut
homo est compositus ex intellectualibus et sensibilibus / scilicet corpore / et anima
spirituali incorporea / ita litera cum sensu spirituali est composita ad instar hominis
ex corporali et spirituali / sed omne simile applaudet suo simili / et delectatur
circa compositionem similitudinis / ergo est ab hominibus talis predicacio
magis accepta / clarum patet / ymmo q[uod] Christus propter parabolice
locutus est / et omnia opera Christi preter sunt et signa / et tota theologia
plena est hiis / ut declarat augustinus in libro de doctrina christiana / et
patet etiam in suppone 5 tenet enim predicator scire sensus in

ecclesia deputatum ... et monachi qui continent ... ex ... qualis ... fuit ... ad ... vide ... allegatas supra ... et theorema

inclusos in littera spirituales / et ex primo est prelibatis / patet per dictum saluatoris
Cum enim interrogarent discipuli eius que esset hec parabola / exposuit se-
minare semine suo et cetera / Vndit Vobis datum est nosse misterium
regni dei / ceteris autem in parabolis / vt videntes non videant et
intelligentes non intelligant / Cum ergo omnes christi actus omnis creatura
et omnis scriptura misticos includant sensus / et ad sacerdotes seu pas-
tores pertineat noticiam misteriorum spiritualium inclusorum in littera / et
torate / vtique eligere debet in predicatorem collegium virum / sacerdo-
non sola litteram superficialiter intelligentem / quales sunt quarum de quibus
loquitur Theophilus 16 / et quia pastores qui hoc loco signantur per apostolos et discipulos
quibus locutum est / Vobis datum est nosse misterium regni dei vt
teneantur scire misticos sensus figuratos in parabolis / et clausis in libris
figurantur per duos denarios quos dedit stabulario in cura egroti de quibus
9 theorum et 10 similiter in anima re sensibili / vt dicit supra 26 in
insinuat gregorius in omelia eiusdem evangelii in hec verba / Vnde idem
dominus semetipsum dignatus est exponere quod dicebat / vt sciatis rem
significationes queratis in hiis etiam que per semetipsum noluit explanare /
Hinc est etiam quod augustinus dicit cauendum est / ne figuratiuam locucionem ad
litteram accipias / ad hoc enim pertinet quod ait apostolus / littera occidit spiritus autem
viuificat / cum enim figurate dictum sic accipitur tanquam proprie dictum sit
carnaliter sapitur / neque vlla mors anime congruencius appellatur / bestijs
quam illud etiam quod in ea bestijs antecellit / hoc est intelligencia /
carni subicitur sequendo litteram et cetera / Vnde in eodem libro / ait miserabilis
est seruitus / signa pro rebus accipere et supra creaturam corpoream
oculum mentis ad hauriendum eternum lumen leuare / quam tamen seruitus
in iudeos multo longe distabat hec augustinus / Quod etiam ihesus in cuius
ortum nos docuit dicens in volutum in vilis pannos / velud spirituale pabulum
sensus actualis in precepti scripture pannis / et ordine maior sensuum spi-
ritualium in eo velud exemplari sensibili / nobis ante oculos exponitur
legamus / scilicet in pannis vilis sensus litteralis / in corpore sensum allegoricum /
in anima tropologicum / et in mente anagogicum / quo reducimur in presenciam

originem / ut apparet in undecima supposicione et 12a supposicione et 8a supposicione
et 9a supposicione / Ex quibus apparet frivola presumpcio cuiusdam doctoris iuris
qui se putavit magistrum in theologia putans de opinione coram populo in
ambone publicavit et clamorose gloriabatur de sua doctrina dicens hec non
est ficta ex capite meo / sicut quidam predicant / sed est scriptura quod
allego quamvis semper in aliquo trium sensuum spiritualium [illegible]
et auctentica scriptura / nescio quo spiritu an quia ut dicitur sciencia non habet
inimicum nisi ignorantem / vel aliud vulgarium fuit ad pauca respi-
cientes enunciat facile / Memorior dum parisius tempore meo esse
magni in theologia magistri dum ad cursum dumtaxat in theologia agrede-
batur / oportuit videre primo ad questionem de quatuor sensibus scripture sacre /
et audivisse sex annis theologiam / antequam ad alia progrederetur / nescio
an presenti tempore etiam alibi tantus requiratur rigor / et tam longum
tempus ad gradus theologie et aliarum facultatum superiorum / et lumine theo-
logico fulgeat ad admiracionem de quodam theologo cuiusdam studii qui
sensus misticos etiam subsannabat / Qua ob rem laudo decretum factum
in sacro basiliensi concilio / quod astringit volentes promoveri in facul-
tatibus superioribus / pluribus annis magistrali studio vigilare et presertim in
theologia que est omnium scienciarum regula et magistra Vide ad hoc supposicionem et [illegible]

de symbolo

Amplius de institucione in cancellis vulgaribus verbis ipsum symbolum quod
hic usque non factum est / arguitur sic : [illegible] debet vulgarizari populo et promulgari
publice / sine cuius credulitate et fide nullus potest salvari / sed sine credulitate
symboli seu articulorum fidei nullus potest salvari de communi lege / ergo symbolum
est in cancellis in vulgaribus verbis promendum / consequencia est bona et
prima pars antecedentis patet / nam si populus debet credere oportet illud quod
credendum est cognoscere / et si intelligere / est intelligere / symbolum autem est
quoddam cognoscibile vel intelligibile / quod non potest notificari layco ig-
noranti latinum et non scienti aliam linguam quam maternam in qua natus
est / ergo oportet sibi in vulgari exponere et supplicare magistro in theologia vel
alteri perito in theologia ut in vulgari latinum ponat debito ordine / sicut
biblia ewangelia epistole et omnes libri magni sunt in aliis linguis scripti.

et ad latinam linguam, que romanorum vulgaris fuit, translata 24
pars antiqua patrum ... per ... in orbem conmisimus. Et per predictos
finalem symboli ab ecclesia accepi, ubi dicitur: Hec est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus
esse non poterit. Hec sola ratio unde sufficit. Ergo de alys ...

De pater noster

Preterea quoniam multe raciones superius adducte, ad probandam predicationem fienda, que utique in latino non sit laycalibus personis qui ignorant latinum, nec fuit aliud ydeoma preter illud in quo nati sunt, scilicet vulgarem; que quidem rationes etiam applicate probant idem de oratione dominica vulgarizando in ambone diebus dominicis, nichilominus quia irrisorium videtur vobis de isto loqui allegantes, quod hoc usque nunquam factum fuit, nec sit consuetudinis in locis vicinis, nec etiam distantibus, ideirco volui arguere contra consuetudinem, que michi videtur abolenda et ... imperitia antiqua, quam vobis commissam, in qua alius et dedit sibi duos denarios dicens: eius habe, et quod supererogaveris, ego cum rediero reddam tibi. Ut pater in exemplari ipsius posito.

Porro ne ex ignotis procedamus, et tres modi cognoscendi, tres sunt, ut dicit 3a consideratio, quam nominis descriptio et per causas. Oratio autem secundum Cassiodorum dicitur quasi oris ratio; et dicit beatus Augustinus: oratio est petitio quedam, et ad quod Damascenus: oratio est petitio decentium a deo. Unde de oratione dominica, ut dicit beatus Thomas ... est oratio perfectissima, allegans Augustinum qui dicit: Si recte et congrue oramus, nichil aliud dicere possumus quam quod in ista oratione dominica positum est. Quia enim oratio est quodammodo desiderii nostri interpres apud deum, illa sola recte oratio est, quando ea solum orando petimus que recte desiderare valemus. In oratione autem divina non solum petuntur omnia que recte desiderare possumus, sed etiam eo ordine quo desideranda sunt, ut sit hec oratio non solum instruat postulare, sed etiam sit informativa nostri affectus. Hec ille. Ex his premissis sic arguitur: opus docuit orationem dominicam exprimendo in lingua laycali, scilicet vulgari, suos discipulos, ergo ... laycalis ... lingua debet.

docet orationem dominicam / quia pater et omnes de actis eius et mundo instructi
ut communiter tenent doctores / nam et de se dicit Ego sum ~~ostium per me si quis~~ via et veritas / Ego sum lux mundi / qui sequitur me
non ambulat in tenebris / Ego sum ostium per me si quis introierit salvabitur
ut in primo thematis / quando pater et petrus andreas piscatores / et
et alii discipuli erant puri layci / et rudes / ut de eis legendis
habetur / Unde patet in eius hec verba / dixerunt christo / domine doce nos
orare / utique voluit quod eos in lingwa quam intelligerent doceret orare
et non in lingwa latina / vel caldaica / vel greca / quia hebrei erant /
ergo in sua hebraica vulgari lingwa / in qua nati erant / Ergo nos
tenemur ~~subditos~~ docere subditos nostros orare / orationem dominicam / in illa
lingwa vulgari quam noscunt et intelligunt / quia latinum ignorant / Et
sicut biblia / ewangelia / et alii libri de hebreo sermone vel greco vel
caldaico translati sunt romanis in latinum / quod ydioma erat eis vul
gare et commune omnibus laycis / Ita tenemur de latino sermone / in quo in
eius prima parte fuit transferre debito ordine / in lingwam laycalem
ut intelligant quid orando petant / patet quia eloquio romano non intel
ligebant hebreum / nec grecum nec caldaicum / ipsi ~~fecerunt~~ fecerunt et
leges et libros transferri in lingwam eis notam / Ita tenemur
transferri pater noster in vulgari pro laycis debito ordine et docere eos
quid petant / et quomodo petere debeant / et quomodo quilibet petitio intelligatur /
quia hoc spatium est de cuius spacio debet esse mundus instructus / Ideo dicitur ego
2o arguitur sic / ire est rem per eas cognoscere / sed de unius causa orationis
dominice patet quod doceri debent layci in vulgari et non latino tantum /
ergo transferenda est in vulgari oratio dominica / quia est bona prima
pars antecedentis et de eius in prima parte / 2a vero pars ita declaratur primo de
eius efficacia / quia christus sua veritas / quia ita instituit ut precedens
probavit / 2o de causa materiali / quia fuerunt rudes layci piscatores et rus
tici ignorantes alias lingwas preter vulgarem / quibus si in alia
lingwa expresse fuissent petitiones non repraesentassent verba
aliquibus eorum sonantibus verbis / et ita frustra docuisset eos christus
quid petere debuissent a patre celesti / 3o de causa formali quia ista oratio

[left margin:] multi

[left margin:] Ut dicit ... layci non ... perficiat sive ... [illegible] ... [illegible]

[right margin:] vide / ego in eo die ... vita ... non ... Dominice debet ... symbolum et orationem dominicam ... dubium ... symbolum ... in illa lingwa quam intelligunt et ... latine ... non intelligunt ... alias ... et quod ... articulos ... intelligunt ... docui

dominica est oratio perfectissima ut dicit augustinus et hec continens omnia
nostre petenda ut patet per supradicta et continet debito ordine et
debita forma ... in finali quod est petitio determinat adeo id finis sed
ea determinata que desideramus et oratio ut dicit thomas est desiderii
interpres oportet quod intelligatur et desideratur ea que petimus per
interpretem autem ~~...~~ ante privatam ad primam. Unde
manifestum est quod si laycus debite et fructuose orare voluit oratio-
nem dominicam oportet intelligere omnia que petit in septem petitionibus contentis
quod facere non ~~...~~ non potest nisi per laycalem linguam. Ex quo patet
quod ridiculum est orare laycum orationem dominicam in lingua quam ignorat. Quo-
modo queso ille erit tibi ydoneus interpres apud regem celestem
tui animus tuus et conceptus mentis tue a quo totaliter est ignotus. Quomodo
patiet tibi rex concedere hoc quod numquam cogitasti petere ab eo. Propterea
ego iudico illam consuetudinem curatorum valde irridendam que
defenditur in periculum curatorum animarum nisi fallar.

Quod autem omnis verus pastor ierarchice reducit oves suas sursum
in supremum hiis tribus actibus scilicet purgare illuminare et perficere sed
non reducit eos viis ierarchice sursum hiis actibus docendo [illegible]
Nota omnibus viris quod melius est orare dominicam orationem in latinis quam non in-
telligunt quam in lingua vulgari quam intelligerent sed potius pri-
vationis ut videtur ergo in hoc non participat conditiones boni
pastoris quod vocatur angelicum ... in supplemento 11 ubi actus illi ierar-
chia ad pastorem pertinentes declarantur sed potius conditiones
pastoris de quo dictum est in supplemento 23 unde bona et pa-
pars autem patet in supplemento 14 et 16 et 11 secunda pars autem patet
quia qui laycum inducit ~~et~~ non concedit intellectum verborum orationis
quod orat non illuminat sed obumbrat intellectum talis nec perficit eum
in bono devotionis sed ut videtur seducit suus illud salvatoris
hic populus labiis me honorat cor autem eorum longe est a me. Propterea
cum oratio sit pius affectus animi in deum tendens de consecratione distinctione ... in principio
nam non verbis tantum sed corde orandus est deus de consecratione distinctione
quod non mediocriter. Videantur supplementa allegata per ... complete

2° arguitur / cuilibet ~~quilibet~~ vocali peticioni orationis dominice debet esse intellectualis
cogitacio correspondens verbis eiusdem peticionis quam exprimit / sed hoc fieri
non potest si oratio dominica per laycum penitus non intelligentem latinum
exprimatur latinis verbis / ergo obligatur fidelis pastor ipsi transferre
orationem dominicam in vulgari / ut intelligat mente (subditus) quid loquitur petendo
voce / quamvis est bona et prima pars antecedentis patet per illud decreti
Cum quolibet verbo orationis debet esse concors consensus cogitationis
de conse. d. 5 Nunquam michi / tercia est enim quod consensus cogitationis sine
cognitione huius in quo consentit esse non potest / et ratio omnibus est
manifesta. Addo et faciat supposito 2 [illegible] de usu verborum in vulgari &c

4° arguitur / per orationem dominicam in lingua ignota / oranti deo nichil
laborante revelatur / ergo taliter orando nichil petitur / vel tria nichil
petitur / ergo frustra oratio dominica a talibus oratur / quamvis consequentia patet
quia ad hoc oratio dominica facta est et instituta / ut homines perfecte eius
peticiones petant / omnia eis decencia / ut patet supra in allegationibus
dictis Thome 2a 2e / et quamvis inter media est etiam bona / quia
taliter orando nullam rem cogitat quam petit / antecedens probatur
quia per orationem dominicam secreta revelantur / ut habetur d. 9 / si ergo inter
orationis voces ad aures dei dirigitur / nisi cum animi affectu d. 34
in sedibus. Addo [illegible] de [illegible] [illegible] quod [illegible] est [illegible]

Ad obiectiones aduersariorum

Et si quis dixerit / in oratione dominica debent sequi omnes christi
fideles ritum urbis romane / iuxta illud capitulo debet sequi
membra 12 d. non decet et 11 d. nolite / sed in urbe ro-
mana oratio dominica dicitur ab omnibus in latino / ergo etiam layci
montisbelligardi debent orare in latino / respondeo quod assumptum
non est usquequaque verum / quia etiam quelibet diocesis habet suum speciale
modum / et ordinem dicendi / et persolvendi horas canonicas ut
experiencia docet / 2° dico tibi quod etiam si foret facta / olim
aliqua constitutio / quod oratio dominica ab omnibus diceretur in latino / non
fuisset intencio legislatoris / quod ab hiis qui ignorarent linguam
latinam diceretur propter voces proferendas / licet etiam concedantur alie ~~voces~~ orandi

Adobitionis contra [illegible]

dici mulieribus et viris in latino qui ignorant latinum. Sed ho-
tamen non negatur quin corum orationes coram professores et deo magis ac-
ceptabiles si intelligerent quam que orant quam orantes sine intellectu.
Hinc est quod in claustris mulierum frequenter sunt aliqui mulieres scientes
exponere latinum quod exponunt sororibus suis. Non etiam in claustris cum
eorum habitur rectores scolarum docentes intellectum scripture continentes
monachos. Etiam de scripturis aliis et oratio dominica scitis est quia sola
oratio dominica est oratio perfectissima ut dicit augustinus. Et quia continet certas
petitiones maxime. Necessarium est quod ille intelligat quia per petitiones septem
quas includit hec oratio dominica petat. Similiter layci montisbelligardi
non sciunt latinum sicut romani. Nec latinum est vulgare eorum sicut
laycorum romanorum quod non est sic. Etiam per vulgare vel modo
2° arguitur nullus christianorum in corpore suo prius orat orationem
dominicam in alia lingwa quam latina ergo non licet nos aliter orare.
Respondeo quod ubi lingwa vulgaris gallica est ita conformis latino et
approquinqua quod orans etiam laycus intelliget verba petitionis ipse
orare posset sicut et romani layci. Sed secus est de gallico
montisbelligardi quod tantum distrepat a latino quod layci intelligere
non possunt nec verba sine maxima corruptione et falsificatione
proferre sciunt. Quare ridiculum est homines rationales in tantum
deviare a dictamine recte rationis quod ubi debent petere a deo
et creatore suo auxilia et convenientia pro salute anime et corporis
et adipiscendam beatitudinem ad quam creati sunt ad tantam cecitatem
devenerunt quod sine intellectu movent labia cum verborum corruptela
nescientes quid palpitant ac si dicerent ba ba ba ba etc. orantes
in templo. Rursus videos quod arguitur nulli christianorum orant nisi
in latino ergo nec layci nec presbiteri aliter orare debent. Respondeo
vobis hec consequentia non valet quia arguitur ab auctoritate negative quod non
valet ut scitur ex logica. Etiam si arguiretis prius non dicitur
nisi in latino ergo et hic ita dici debet. Sed hec consequentia bruta

non valet consequentia ex [illegible]

Dominus ita in vulgari et laycali lingwa laycos sicut apostolos
orare docuit et instituit in eadem lingwa ergo in laycali et
vulgari lingwa laycis orandum est hec est conclusio quam tenet ab ante
affirmative et ista est bona ut patet per laycum Item vere-
cundia debet movere pastorem quod sua negligentia non corrigat
pro salute animarum sibi commissarum quarum sanguis subditorum de suis
manibus requiritur Item sufficit componere verba sed oportet componere vul-
gare proprium modum et ordinate petitiones ponere et laycos docere quia trans-
latio verborum pertinet ad peritum theologum ergo etc. vidi in tho-
no meo librum sermonum ubi verba in textu vulgari misce- (ad predicandum)
rent quo utuntur clerici quare magis necessarium est quod transferant
verba orationis dominice de latino in vulgare suo ordine Item
pro hoc libros omnium facultatum de latino transferre
in vulgare ut in singulis territoriis Ergo [illegible]
docuit cur non conveniret [illegible] verbum
de verbo de latino in vulgare omnium locorum Item
vox est signum conceptus mentalis et ergo tunc
aliud cogitamus quam voce significat quia [illegible]
non erit vox signum conceptus quod non est proprie ad
significandum hoc quod cogito vel quod adeo peto dum
orationem dominicam ore et lingwa profero
non verificatur scriptura hec de illis hic populus
labiis me honorat cor autem eorum longe est
a me Item assignavi per aliqua varia [illegible]
quare cum layci non intelligant latinum nec [illegible]
sunt ut experientia docet [illegible] quod [illegible]
[illegible] necesse est [illegible] quod [illegible]
et [illegible] sunt [illegible] [illegible]
[illegible] Ergo [illegible] conclusio [illegible]
[illegible] concedendo

De preceptis

Preterea quia dictum est in articulo predicacionis etiam de precep-
tis decalogi laycis vulgaribus verbis instruendis In quibus
ut audivi non pascuntur oves a pastore sed circa etiam persuadere
intendo quod pastor sub periculo dampnacionis tenetur subditos instru-
Quamvis plures rationes supius ad predicatorem et pri. m. adducitas
posset probari in structo preceptorum nichilominus addam aliquas articula
ad predicta Et arguo primo Quicumque obmittit ea ad que obligatur
proximis peccat saltem obmissive sed pastor omnes non instruens
oves vulgaribus ut stant precepta decalogi que obligant scire ~~ad que~~ obmittit ea ad que obligat
~~obligatur~~ ergo peccat Consequencia videtur bona et prima probatur ante patet quia
proximos tenemur cottidie diligere et decorum prodire dolcamus
et ad correctorum et instructorum laboremus 2a q. 8 mo pe et s se
hic autem volun hoc quod sunt proximi pastori etiam se commissi ut
oves sic Cadit autem dilectio proximi sub precepto ut patet q. q. sd.
14 et 18. Secunda pars antecedentis ~~patet~~ docet experiencia quod
pastor nunquam predicat et ut audio subiecti etiam valde multi
ignorant precepta decalogi Quamobrem deberent attendere verba
dominus dicentis audi Israel precepta domini et quasi in libro ea in corde
tuo scribe et dabo tibi terram fluentem lac et mel Ad hoc vide concord. alle...

Secundo ad confirmandum illud quod precepta dantur ad dirigendos homines
in viam salutis ergo pastor populi tenetur ea in speciali populum concordia
est bona quod ad hoc se obligat et recipit redditus et ante patet
per illud psal. preceptum domini lucidum illuminans oculos Unde ut
patet per q. sidoz 13 nullus potest esse verus nisi conformet se voluntati
divine quod ignota est nobis quod dicit ~~mos~~ moyses Vere tu es deus
absconditus Et quia cognicio nostra a sensibilibus incipit quod necesse
est intelligentem fantasmata speculari Congruebat quod deus per precepta
sensibilia tamquam per signa nobis notificaret suam voluntatem
nobis multa ignota tunc oportet nos conformari quod possimus
nostras regulas iusticie que continentur in preceptis ut patet in concord. 14 et 18.

ergo necesse est subditos pastoris vulgariter intelligere et scire significationem decem preceptorum / cum sint eo data hominibus ut sint eis signa sensibilia regulantes actus hominum ad conformandum suam voluntatem voluntati divine / que alias eis ignota esset patet per comment. 13 et ce. ad hec facit auctoritas ct vide in yp(er)bolas all...

3° nullum preceptum ante sui promulgationem hiis quibus precipitur ligat eosdem / sed nisi precepta decalogi promulgentur in tali lingwa quam intelligunt subditi / eisdem non censentur promulgata / sed potius subreptitie introducta / ergo precepta decalogi in vulgari sunt promulganda / consequentia videtur esse bona / prima pars antecedentis patet quia leges instituuntur cum promulgantur / confirmatur eciam per urbanum 8 e. in extra 5 proximo / decem precepta autem leges divine sunt per moysen promulgate et ab ecclesia recepta / 2a pars antecedentis declaratur / nota est quia si non intelligunt verba legis non dicuntur sibi promulgata 4

4° qui non promulgat in vulgari precepta decalogi / quibus obligatur peccat / contra deum / in se et in illos quibus non promulgat / ergo in vulgari docenda sunt precepta / consequentia videtur bona et antecedens probatur / quia finis precepti est caritas / ut dicit apostolus / ad quam tenetur omnis homo / caritas autem est amor dei et proximi / et respectu sui ipsius / Qui ergo non promulgat precepta dei subditis quibus merentur augmentum caritatis subditi et beatitudinis / ipse impedit subditos in acquisitione amoris dei / amoris proximi / et impedit se ipsum / Nam ut dicit beatus thomas preceptum importat rationem debiti / Est autem aliquid debitum dupliciter / uno modo propter se / alio modo propter aliud / ut declaratur in consideratione decima / presertim cum lex statuit penam malis / premia bonis 23 q. 4 Non nos ad hec facit auctoritas vide diligenter ca. sub mam ct amoris

5° ad / operationes tales que adeo sunt / et ille quam adjutabilis sunt sunt manifestande in lucida lingwa et intelligibili / hiis qui se talibus operibus conformant / vel implicare possunt / ut sciant distinguere inter bonum et malum / sed operationes secundum leges decem p-

ceptores sint a deo / et hic apostoli sunt adjutores / ergo sic hinc
leges promulgande, quia et bona et maior deo est nota / sed
maior probatur per illud decreti dicentis / lex a deo praedicatoris
legis adjuto § 34 scripto et per [illegible] sub amicis
G deus precipit pastoribus ut per decem precepta curaret
iustitia / vel saltem in sanitate per ea custodirent / ergo pastor pro-
mulgare debet, quia et ante patet per theologia et theologia pro-
etiam leges facte sunt ut humana coherceatur audacia / et tuta
sit innocentia § & [illegible] 23 q 4 non frustra et c
ad fidem / Nam lex est omne quod ratione constat dum taxat
quod religioni congruat, quod discipline conveniat, quod saluti proficiat § 1
consuetudo. Ad hac intelligenda vide theorem allegata

p iiij art.

Articuli de cultu divino

Item nos decanus et capitulum prefati prefatique et cum omni
favore amplectimur decreta sacri generalis concilii Basiliensis de divino
cultu laudabiliter peragendo in sessionibus publicis decretata / Et de
nitepus statuimus et ordinamus iuxta eorundem decretorum tenorem / ut
omnes et singuli canonici et aliis horis canonicis nocturnis et diur-
nis et mortuorum vigiliis / usque ab initio usque ad finem / presentes consistent
modo et forma in decretis predicti generalis concilii contenta sine dolo et
fraude / prefatique etiam penas amictas seu alias penas corporales
ut punietur cum iure
est autem tenor decretorum et sequitur in hunc modum /

Quomodo divinum officium in ecclesia celebrandum sit

Si quis principem seculi rogaturus / cum honesto gestu decenti
placere non properet / sed distincta attenta quoque mente se apparem ac
verba studeat componere / quanto diligentius in sacro loco omnipotentem
oraturus ~~cathedralibus ac collegiatis~~ deum / hec omnia facere curabit
statuit igitur sancta synodus ut in ecclesiis cathedralibus ac collegiatis
certis horis debitis signis congruis pulsatis premissis / laudes divine

¶ Per singulas horas non cursim ac festinanter, sed ~~devocius~~ offitiatum et tractim et cum pausa decenti, presertim in medio cuiuslibet versiculi psalmorum debitam faciendo. Inter solempne ac feriale officium differenciam servent. Ab omnibus qui psallunt horas canonicas dicturi cum tunica talari, ac superpelliciis mundis ultra medias tibias longis, super caput quovis tempore ac religionis diversitatem ecclesias ingrediantur, non capucia sed almucia vel ~~bireta~~ tenentes in capite, qui eciam in choro fuerint gravitate servent, que et locum et officium congruit, non insimul aut cum aliis confabulantes seu colloquentes, aut litteras seu scripturas alias legentes, et cum psallendi gracia ibidem conveniant, muta et clausa labia tenere non debent, sed omnes presertim qui maiori fungitur honore in psalmis ymnis et canticis deo alacriter modulentur. Cum dicitur gloria patri et filio et spiritui sancto omnes consurgant, cum nominatur illud gloriosum nomen Ihesus in quo omne genu flectitur celestium terrestrium et infernorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem durante hora in qua publice cantantur legat vel dicat privatum officium. Nam non solum obsequium quo obnoxius est pro choro substrahat, sed alios psallentes perturbat. Super hiis debite observandis et aliis que ad divini officii prosecucionem ac chori disciplinam spectantibus decanus vel cui omnis incumbit diligenter invigilet, hinc inde ne quod inordinate fiat circumspiciens. Horum autem transgressores alliquo hoc in qua cum predicta commiserint, vel alia maiori pro transgressionis gravitate congrua plectentur pena.

Quo tempore quisque debeat esse in choro

Qui in matutinis ante finem primi psalmi, Venite exultemus, in aliis horis ante finem primi psalmi, in missa ante finem ultimi kyrieleyson, usque in finem divinis offitiis non interfuerit, nisi forte necessitate urgente ac petita et obtenta a presidente chori licencia discedere oporteat, pro illa hora absens censeatur. Salvis ecclesiarum consuetudinibus si que forte circa hoc arciores existant. Idem in hiis observetur qui a principio usque in finem in processionibus non permanserint. Personas. Precipimus eciam decanis et aliis ... notandi presentes ...

gulas statuto tempore non incipientes iuramento astricti agere fideliter et
multi preter. Hinc etiam sancta synodus, quod in illis ecclesiis in quibus sin-
gulis horis certe distributiones statute non sunt, omnes etiam degrossis
fructibus si opus sit deputentur, ut iuxta mensuram laboris, plus minusque
quis capiat emolumenti. Tollens prorsus abusum illum quo in una duntaxat
hora presens totius diei distributiones usurpat. Et illum pariter vel decani a
alii officiales eo hoc solum quod officiales sunt, licet actualiter prout debent
ecclesie non absint, cottidianas distributiones percipiunt.

Qualiter hore canonice extra chorum dicende sint

Quoscumque etiam alibi beneficiatos seu in sacris constitutos cum ad ho-
ras canonicas teneantur, admonet hec sancta synodus, si orationes suas deo
acceptas fore cupiunt, et non in gutture vel inter dentes seu degluti-
endo aut sincopando dictiones, nec colloquia vel risus intermiscendo,
sed sive soli sive associati, diurnum nocturnumque officium reverenter ver-
bis quoque distinctis peragant, ac tali in loco unde ad devotionem non retrahantur,
ad quam se disponere et preparare debent iuxta id quod scriptum est ante
orationem prepara animam tuam ne sis quasi qui temptat deum.

De hiis qui tempore divinorum vagantur per ecclesiam

Nullus etiam in ecclesia beneficiatus, presertim de maioribus divinorum tempore
per ecclesiam vel foris circa eam deambulando aut cum aliis colloquendo va-
gari conspiciatur. Fierent non solum illius hore, sed totius diei penam ipso facto
amittat, qui si semel correctus non destiterit, per mensem distributionibus
careat vel graviori si pertinacia exegerit pene subiaceat, ita ut
tandem desistere cogatur. Prohibeatur etiam ne divina officia tumultuosis
sive quorumcumque per ecclesiam discursus impediantur aut perturbentur. Regulares
qui in conventualibus ecclesiis etiam predicta commiserint gravi pena su-
periorum arbitrio castigentur.

De tabula pendente in choro

Ut cuncta in domo dei ordinate procedant, et quilibet sciat quid

sibi agendum iniunctum / statuta tabula continue inpendens in choro insi-
quid per continuationem eorum canonicos vel alios beneficiatos in singulis horis per ebdo-
madam aut maius tempus legendum cantandum vel sit / qui aut secundum quod
ibi descriptus fuit psalmum vel aliud neglexerit / pro qualibet hora distri-
butiones unius diei amittat /

De hiis qui in missa non complent credo vel cantant cantilenas vel nimis basse missam legunt aut sine ministro

7 Abusum aliquarum ecclesiarum in quibus credo in unum deum quod est sim-
bolum et confessio fidei nostre non completur usque ad finem cantatum aut pre-
facio seu oratio dominica omittitur vel in ecclesiis cantilene seculares voce
admiscentur seu missa privata sine ministro aut presbiter secretas orationes
ita sub missa voce dicitur quod circumstantibus audiri non possit abolentes
statuimus ut qui in hiis transgressor inventus fuerit a suo superiore
debite castigetur

De pignorantibus cultum divinum

8 Abusum etiam illum cultui divino manifeste derogantem quod non
nulli ecclesiarum canonici contrahentes debita sic se creditoribus obligant
ut nisi statuto tempore satisfaciant / a divinis cessetur officiis abolentes
et obligationem huiusmodi etiam si iure iurando firmata sit irritam de-
cernentes statuimus ut qui talem illicitum contractum fecerit trim-
ensium fructus ipsi ecclesie applicandos ipso facto amittant / et quousque di-
vina non resumpserint nullos eorum ipsa ecclesia proventus percipiant /

De detinentibus capitulum tempore misse

9 Prohibet sancta synodus ut tempore misse maioris presertim diebus so-
llempnibus capitula seu actus capitulares ac alii tractatus per canonicos non
celebrentur nisi forte urgens et evidens ingruerit necessitas qui vero
ad tale horam capitulum indixerit a distributionibus cottidianis per ebdomadam
sit suspensus neque ipsi canonici pro illa hora distributiones lucrentur

De spectaculis in ecclesia non faciendis

[illegible]

Alij [illegible] de penis eorum qui non [illegible] [illegible] diuino [illegible]

De ludis [illegible]

Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum ecclesiis quo certis anni celebritatibus non nulli cum mitra baculo ac vestibus pontificalibus more episcoporum benedicunt alij ut reges ac duces induti quod festum fatuorum vel innocentium ~~vel~~ seu puerorum in quibusdam regionibus nuncupatur alij larvales ac theatrales iocos alij ~~alij~~ choreas alij tripudia marium ac mulierum facientes homines ad spectacula et cachinnationes mouent alij comessationes et conuiuia ibidem preparant Hec sancta synodus detestans statuit et iubet tam ordinarijs quam ecclesiarum decanis et rectoribus sub pena suspensionis omnium prouentuum ecclesiasticorum trium mensium spatio ne hec aut similia ludibria neque etiam mercantias seu negociationes nundinarum in ecclesia que domus orationis esse debet ac etiam cimiterio exerceri amplius permittant transgressoresque per censuram ecclesiasticam ~~alias~~ aliaque iuris remedia punire non negligant Omnes autem consuetudines statuta ac priuilegia que hijs non concordant decretis nisi forte maiores adiecerint penas irritas ac hec sancta synodus decreuit

Cum itaque vos domine decane et capitulum in presentia domini commendatoris et magistri richardi ~~sponte vos~~ in legibus licentiati sponte vos submiseritis hijs decretis cultus diuini editis a sacro concilio basiliensi tamquam membra incorporata et et iurata vos etiam asseruistis Decreto non valui adducere aliquas rationes quibus probaretur cultus diuini tunc vobis sufficere debeat auctoritas concilij quod matura deliberatione digessit et ~~promissum tenorem~~ decreuit et premissum tenere prout asseruistis et nondubito facietis

De penis eorum qui non fuerint

Et ut premissa de cultu diuino peragenda debitum valeant sortiri effectum Nos decanus et capitulum communi voluntate et ordinamus ut non obseruantibus ea decreta que pro cultu diuino decreuimus defalcetur certa pecunia videlicet pro qualibet hora denarius pro tali [illegible] [illegible] pro quolibet defectu Et ut huius diligentior fiat [illegible] [illegible] prestatis diuini cultus

[illegible]

Articulus videns — Prima articuli de penis

Articulus de penis alias qui compesceret [illegible]

[illegible] de scriptis [illegible]

Decerneret ordinamus etiam [illegible] qui signare seu scribere habeat sine dolo et fraude excedentes decreta ordinata qui hoc fideliter ad implendum promittat [illegible]

Iste articulus persuadetur cum quo vos ad articulum de penis de novo constituendis et pena excedentium decreta cultus divini in galis beati Henrici allegatis respondenda nullos hinc redditus quos mutuo possitis in penas. Ne igitur decreta circa cultus divinus facta frustrentur, rationale videtur quod deficientibus in hiis que respiciunt cultum divinum subtrahatur de corpore prebende secundum portionem defectum. Et forte consulens est persalute anime vestre quod si daretur prompta pecunia quod si quis exstat cultum divinum propter pecuniam que distribuitur committit symoniam mentalem ut patet in textu et glossa. Unde hoc etiam expresse in summa domini Henrici Boyth. Qui sub distinctionibus de verbo signo super ca lo alium hanc questionem quomodo canonici vel alii beneficiati qui ad horas canonicas exequias mortuorum et similia pro distributionibus vel alio lucro temporali accedunt symoniam committunt. Unde idem doctor in hec verba distingue aut querit contra tales committunt contra symoniam dic quod non sed nulla pacto nulla conditio expressa intercedat, ar. 8 de pben. signum aut contra committit symoniam mentalem et dic quod sic et graviter peccat de qua sufficit sine dispensatione aliqua pro salute primam suo satisfactionem 8 de symo ad nos et c. volens secundum Hostiensem. Idem notat alibi arch. 90 d. etiam contra glo. 1 et 1 q. 1 sacerdos super verbo percipere et Jo. an. de cle. no. te. c. 2to glo. in penultima lo. vi. asserit lo. 6 et de symo arti 9. Cum ergo hoc peccatum sit ut praedictum est, videtur securius esse quod fiat defalcatio grossorum fructuum quos alias nunc percipiunt super mum grossi fructus dantur ad exequendum divinum officium et cultum. Aliud obitum magis congruit quod vigilantibus et continuentibus [illegible] negligentibus pro absentia cuiuslibet hore vel officii subtrahatur tanta portio proportionalis quanta fuit negligentia. Ita etiam ratio dictat hoc et iustitia. Ad hoc etiam persuasio unde [illegible] 26 Que videri poterunt pro placito.

Ut premissa de cultu divino peragenda debitum valeant sortiri effectum nos decanus et capitulum provide volumus et ordinamus ut non observantibus ea decreta circa cultum divinum decreta sub
trahantur pretie denovo assignate per nos quos nos statuto iurato applicamus [illegible] valoris centum et XX librarum quos singulis annis sub certis nostro praetorum de capitulo de utriusque levari fideliter et inter singulos pretes quod intersunt et committuntur et non alios distribui.

et poenam negligentes non [illegible] quod nec tenentur etc. et

Artilis de penis

[illegible] ad [illegible] libros

pena nec [illegible] et [illegible] libri et

Addantur de penis alias [illegible] allegamus de co[illegible] [illegible]

[illegible] et XXX [illegible] annuatim de minore [illegible] addantur libre de corpore prebende [illegible] libris

De concubinariis

12° Item Nos decanus et capitulum sacri generalis concilii basiliensis de concubi-
nariis decretum in sessione publica vicesima decretatum cum omni
favore suscipimus et amplectimur et a nobis deinceps servandum ordinamus
et statuimus cum omnibus capitulis et penis alijs contentis Cuius tenor
sequitur et est talis Sacra sancta generalis synodus basiliensis
in spiritu sancto legittime congregata volens ecclesie reputacioni ad perpetuam
rei memoriam quicumque clericus cuiuscumque status condicionis religionis dig-
nitatis etiam si pontificalis aut alterius preeminencie existant qui post
huius constitucionis noticiam quam habere presumatur per duos menses post
publicacionem eiusdem in ecclesiis cathedralibus quam ipsi diocesani
facere teneantur postquam eadem constitucio ad eorum noticiam pervenerit
fuerit publicus concubinarius a perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium
mensium spacio sit ipso facto suspensus quos superior in fabricam vel
aliam evidentem ecclesiarum utilitatem ex quibus hii fructus percipiuntur con-
vertat nec non et huius publicum concubinarium ut primum talem esse
innotuerit mox suus superior monere teneatur brevissimum terminum concu-
binam dimittat quod si non dimiserit vel dimissam aut aliam publicam
resumpserit Vult hec sancta synodus ut ipsum omnibus beneficiis suis
omnino privet et nichilominus hii publici concubinarii usque quo eis
per suos superiores post ipsarum concubinarum dimissionem manifestamque vite
emendacionem fuerit dispensatum ad suscipiendum quecumque honores dig-
nitatum beneficiorum vel officiorum sint inhabiles Qui si post dispensacionem
recidivo vomitu ad huiusmodi publicum concubinatum redierint sine spe alicuius
dispensacionis ad predicta inhabiles existant Quod si ad quos
talium correctio pertinet eos ut predictum est punire neglexerint eorum
superiores tam in ipsos de neglectu quam in illos pro concubinatu modis
omnibus digna punicione animadvertant in conciliis etiam provincialibus et
synodalibus adversus tales punire negligentes vel de hoc crimine in-
famatos etiam per suspensionem a collacione beneficiorum vel alia condigna pena
severe procedatur Et si hii quorum destitucio ad summum pontificem spectat
per concilia provincialia aut suos superiores propter publicum concubinatum re-
periantur digni privacione statim cum processu inquisitoriali ipsi summo pontifici

deferantur. Eadem diligentia et inquisicio in quibuslibet capitulis generalibus
et provincialibus quo ad suos fiant penis aliis contra predictos et alios
non publicos concubinarios statutis in suo robore permansuris. Publici
autem intelligendi sunt non solum hii quorum concubinatus per sentenciam aut con-
fessionem in iure factam seu per rei evidenciam que nulla possit tergiversacione
celari notorius est sed qui mulierem de incontinencia suspectam et infa-
matam tenet et per suum superiorem ammonitus ipsam cum effectu non dimittit.
Quia vero in quibusdam regionibus non nulli ~~iurisdictionem~~ ecclesiasticam habentes
pecuniarios questus a concubinariis percipere non erubescunt pa-
tiendo eos in tali feditate sordescere sub pena maledictionis eterne
precipit ne deinceps sub pacto et composicione aut spe alicuius questus
talia quovismodo tollerent aut dissimulent alioquin ultra premissam
negligencie penam duplum eius quod propterea acceperint restituere ad pios
usus omnino teneantur et compellantur. Ipsas autem concubinas seu mulieres
suspectas prelati omnibus modis curent a suis subditis eciam brachii
secularis auxilio si opus fuerit penitus arcere qui eciam ex tali con-
cubinatu procreatos filios apud patres suos cohabitare non per-
mittant. Iubet insuper hec sancta synodus ut eciam in predictis
synodis et capitulis hec constitucio publicetur et quilibet suos
subditos ad ipsorum concubinariorum monecat diligenter. Iniungit
preterea omnibus secularibus viris eciam si regali prefulgeant dignitate
ne cuiusvis qualitatis inferant impedimentum quovis quesito colore
qui racione officii sui adversus suos subditos pro huiusmodi concubinatu pro-
cedunt. Et cum omnis fornicacio lege divina prohibita sit
et sub peccati mortalis pena necessario evitanda monet omnes laycos
tam uxoratos quam solutos ut similiter a concubinatu abstineant.
Nimis enim reprehensibilis est qui uxorem habet et ad aliam mulierem
accedit. Qui vero solutus si continere nolit iuxta apostoli sentenciam seu con-
silium uxorem ducat. Pro huiusmodi autem divini observacione precepti hii
ad quos pertinet tam salutaribus monitis quam aliis canonicis remediis
omni studio laborent.

Articulus quod prebende sint sacerdotales 19

Articulus de annis medianorum 21

Sane cum vos domini decane et capitulum eciam hoc decretum sponte susceperitis cum favore amplectendum et statuendum non videtur opus ad hoc aliquas adducere probaciones. Articulus 19

Item decanus et capitulum affectantes communiter eciam divinus cultus augmentetur, statuimus et ordinamus quod omnes prebende canonicales sint sacerdotales taliter quod qua prius vacabunt conferri de cetero non possint nisi personis existentibus in sacerdocio constitutis vel infra annum promovendis ad sacerdocium, adicientes quod si illi quibus tales prebende collate fuerint non sint infra annum ad sacerdotalem ordinem promoti prebendis ipsis et canonicatibus priventur. Clama articulus placuit

Item statuimus et ordinamus quod quandocumque aliquam prebendam per mortem vacare contingat fructus primi anni dumtaxat computandi a die beati Johannis Baptiste immediate sequentis diem obitus canonici defuncti cedant, saltem si legacione et ordinacione in testamento suo fecerit pro remedio anime sue aut pauperibus amicis aut aliis pauperibus. Sed si intestatus decesserit capitulum vero fructus predicti anni levet et inde eciam [illegible] ut possit ornamenta ecclesie ad fabricam et ad [illegible] convertere. Abrogamus illam corruptelam et reprobam consuetudinem abolemus et annullamus qua canonici in vita vel morte carnis transitum de fructibus duorum vel trium vel plurium annorum sequencium diem obitus sui ad libitum suum vel voluntatem disponere poterant. Et probatur quod hec consuetudo non valeat primo si canonicus bona sua ex patrimonio non habuit hoc est bonis ecclesie. Nam bona ecclesie ad libitum nec donari nec legari possunt ut habetur 12 q. 3 c. 1 et extra de testamentis ad hec et cum in officiis. Clerici enim non sunt proprie possessores suarum rerum sed potius dispensatores et administratores. Similiter est quod si clericus intestatus decesserit succedit sibi ecclesia saltem in bonis acquisitis, eciam 12 q. 5 c. fi. et extra de successione ab intestato c. 1 et c. cum dilectus in fi. Preterea quod eciam dicitur quod in testamento semper voluntas computanda est contra parentes filios 13 q. 2 si quis irascitur. Patet ergo ab usu horum annorum et per consequens hec consuetudo cum suo articulo abolenda

Articulus 21

[illegible marginal notes]

est tamq(uam) irracionabilis et iniusta q(uia) a[n]i(m)as decedenciu(m) p(re)iudicat
nam dicit Raym(un)d(us) Clerici qui consanguineis aut parentibus et di-
uitibus meretricibus hystrionibus et (ali)is bona eccl(es)ie pauperibus debita
tribuunt raptores sunt n(am) q(uo)d habent pauperu(m) e(st) 16 q. 1 c. fi.
Ideo tales cl(er)ici tenent(ur) ad restitucionem eorum ipsis pauperibus vel in
vtilitatem eccl(es)ie 12 q. 2 glo(sa) et ca(pitulum) et si alii Et peccant mortaliter
non solum q(uia) pauperibus substrahunt sed eciam q(uia) turpibus personis con-
ferunt 86 d(istinctio) c. venatoribus et c. donare. hec eciam b(ea)t(us) Tho(mas) in
summa ponit in 2a 2e Et recipiunt complectuntur mitescere 29 ... Itera
videtur iniustu(m) q(uo)d quis recipiat reddit(us) annos quibus mortuus est et
non promerendo meritoria persoluat horas tot annis. Q(uia) mortuus
non potest amplius persolu(er)e horas in choro ut manifestum e(st) nec ei
amplius merit(um) nec decrescit Si aut(em) diceretis q(uo)d unus promeruit
hoc utique non videtur q(uia) omnibus tribus uel quatuor annis quibus etiam
stagium fecit non complet circulus vnius anni. Propter quod et alia
si bene memoror magister Georgius Scharlin nobis missit de
certa concilii decultu diuino ad Sindelfingen. Inter que ut michi
videtur fuit vnum decretum concilii basiliensis Et iste abusus de
annis post morte(m) iam dampnabatur et prohibebatur. Vos autem omnia decre-
ta concilii basiliensis suscepistis et suscepistis in presencia d(omi)ni comitis. Et

Decanus ad officiandum altare summi 22

Item nos decanus et capitulum statuimus et ordinamus q(uo)d decetero summi altare chori
d(i)c(t)i collegii in officietur singulis diebus tam festiuis q(uam) priuatis per
pres(bite)ros canonicos ita tamen q(uo)d quilibet decanus collegii montisbelligardi
in officiet ~~summa missam~~ per semetipsum summa(m) missa(m) altaris predicti
In nati(vita)te d(omi)ni. In circumcisione. In epiphania. In pascate. In festo
penthecoste. In nati(vita)te b(ea)te virginis. In eius purificacione. In eiusdem
assumpcione. In festo annunciacionis eiusdem. In cena d(omi)ni. In pa-
rasceve. In festo om(n)i(u)m sanctorum. In commemoracione om(n)i(u)m a(n)i(m)arum. In
ascensione d(omi)ni. In festo corporis Chr(ist)i. In dedicacione templi. ~~In festo~~ et in festo p...

[illegible marginal notes]

[illegible]

~~aplor[um] petri et pauli~~ / Et quilibet tam canonici quam decanus / in vesperis festiuitatum quibus celebrat[ur] sunt / incipiant vesperas et cantent capitulum et collectam sub pena duorum solidorum stephaniensium

Iste articulus forte videtur sequi ex fundacione quia videtur quod quis nullus vicarius vobis fundatus est a prima fundacione nec capellanus nec plebanus cottidianus et non potat / et amministrare ~~[illegible]~~ sacra oportuit vtique sibi coaptari canonicos / Et quia dnarata vult habere decetero ut audietis ab ea / ideo remitto vos ad eam quod habere poteris michil ad me placebit michi

13 Item nos decanus et capitulum [illegible] ne decetero querimonie fiant de fraudacionibus aliquorum canonicorum de capitulo propter eorum absenciam Statuimus et ordinamus [illegible] ut procuratori mensis singulis annis duo deputentur de canonicis qui singulis annis mutentur Qui in negociis ecclesie montis Odiligardi et capituli vocentur et sine eorum scitu et consensu nulla in sigillo forent multum lenia pro agere et terminare audeat Quin si res nec gocij grauius exstiterit deducatur ad noticiam decani et capituli congregati / Nec eo potius decetero fieri debet tribus vel quatuor canonicis presentibus / sed omnibus vocatis qui infra ~~duas~~ [illegible] dietas consistant Qui sub pena decem librarum stephaniensium vocentur qui nisi magna causa et racionabilia impediant comparere debent / et presentes et absentes / ut quod omnes tangit omnes agnoscant / et agenda approbent aut detestentur et in melius commutent Et illa iurare debet procurator ex quo sine fraude et dolo [illegible] et [illegible] [illegible] officio [illegible]

Item nos decanus et capitulum statuimus et ordinamus quod decetero [illegible] canonicis et cappellanis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pena [illegible] solidorum stephaniensium [illegible] [illegible] cappellanos et canonicos

S[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] 23 [illegible] 21 [illegible]

[Left margin, beside item 13:] [illegible] planct

[Left margin, beside "tibus":] Intrepit

[Right margin, beside item 13:] et [illegible] [illegible] // [illegible]

[Right margin, lower:] Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

12 Nos decanus et capitulum etc. Statuimus et ordinamus ut de cetero missa de tempore seu principalis omnibus diebus tam privatis quam solempnibus etiam in die lune decantetur cum duobus ministrantibus in summo altari et missa defunctorum in altari sancti nicolay uel alio contra chorum cantetur tam in quadragesima quam alys anni temporibus

Nos decanus et capitulum etc. statuimus et ordinamus ut quilibet plebanus uel curam gerentes eiusdem de cetero astringant et moneant populum subditum ut quicumque inter eos sanguinem corporis christi sive in quadragesima sive alys diebus contra quadragesimam voluit manducare sacramentum eukaristie bis confiteatur ante manducationem eiusdem. Et sacerdos in hora qua se tales penitentialiter conhibent ad manducandum hunc spiritualem cibum premittat eis in eorum vulgari lingwa confessionem generalem ut devotius eukaristiam sumant et in maiori timore dei [cum] deuocione timore et reuerencia

Item nos decanus et capitulum etc. statuimus et ordinamus ut de cetero nullus sacerdotum curam dispositam habens sine mandato etc. trahat in causa debitorum aliquem laycum sibi subiectum ad iudicium spirituale sed conveniat seu trahat ad eius officiales primo ad eius procuratorem montis belligardi si iusticiam ministrare denegaverit uel in iuste protrahat conveniat eum ad balivum domini. Qui si hoc idem faciat recurrat ad personam domini quam si habere possit. Qui uel eorum officiales denegaverint recurrat ad spiritualem iudicem laycum citando et ne fraus committatur uel dolus ~~[illegible]~~ in recepta iusticie apud laycos sumat sacerdos eum uel duos aut sacerdotem ydoneos testes de negligencia eorum laycorum quorum interfuit ministrare iusticiam quam negligentes fuerint

Nos decanus et capitulum [illegible]

~~Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible]~~

Baden-Württemberg

In pro[i]ectis [illegible] supplicatio[n]e [illegible] 18 [illegible]

[illegible]

[illegible] de [illegible] bonum que est [illegible] bono [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] ad [illegible] removendo est [illegible] [illegible] [illegible] bona et [illegible] bonum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pastore [illegible] impedimentis [illegible] [illegible] [illegible] quintus [illegible]

[illegible] oportuno [illegible] debet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] oportunum tempus ut [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] oportuna [illegible] [illegible] ut [illegible] debet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bona et [illegible] [illegible] pastor [illegible] oportuno [illegible] debet [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] tamen [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in supposito. 16 supposito 17 supposito 18 supposito et 23 supposito

Primus articulus Item nos decanus et capitulum suscipimus et cum favore amplectimur decreta sacri concilii generalis
Basiliensis de divino cultu laudabiliter peragenda in sessionibus publicis decretata
Et deinceps statuimus et ordinamus et nos ad hoc astringimus et astrictos per iu-
ramentum esse volumus tenere aut penas annexas solvere iuxta eorundem decretorum
tenorem ut omnes et singuli canonici aliique homines canonicas nocturnas et diurnas
mortuorum cum vigiliis missis ab initio usque ad finem presentes existant modo et
forma in decretis predicti generalis concilii Basiliensis contentis sine dolo et fraude, sus-
cipimus etiam penas annexas seu alias penas arbitrarias ut permittitur cum ...
Est autem tenor decretorum ut sequitur.

2. Si quis principem seculi rogaturus, habitu honesto gestu decenti prolatione non precipiti
sed distincta, attenta quoque mente se et sua ac verba studeat componere, quanto di-
ligentius in sacro loco omnipotentem oraturus deum hec omnia facere curabit. Sta-
tuit igitur hec sancta synodus ut in cunctis cathedralibus ac collegiatis ecclesiis, horis
debitis, signis congrua pulsatione premissis, laudes divine per singulas horas non
cursim ac festinanter sed graviter et tractim et cum pausa decenti presertim in
medio cuiuslibet versiculi psalmorum debitam faciendo inter solempne ac feriale
officium differentiam reverenter ab omnibus persolvantur. Horas canonicas dicturi, cum tunica
talari ac superpelliciis mundis, ultra medias tibias longis vel cappis iuxta temporum
ac regionum diversitatem, ecclesias ingrediantur, non caputia sed almutia vel bire-
ta tenentes in capite, qui cum in choro fuerint gravitatem servent quam et locus
et officium exigunt, non insimul aut cum aliis confabulantes seu colloquentes aut litteras
seu scripturas alias legentes, et cum psallendi gratia ibidem conveniant, muta et
clausa labia tenere non debent, sed omnes presertim qui maiori funguntur honore
in psalmis hymnis et canticis deo alacriter modulentur, cum dicitur Gloria patri et filio et spiritui sancto
omnes consurgant, cum nominatur illud gloriosum nomen Ihesu in quo omne genu flectitur ce-
lestium terrestrium et infernorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem dum hore in com-
muni publice cantantur legat vel dicat privatum officium. Nam non solum obsequium, quo obnox-
ius est, choro substrahat, sed alios psallentes perturbat. Super hiis debitis observandis
aliisque que ad divini officii processum ac chori disciplinam spectantibus, decanus vel cui
onus incumbit diligenter invigilet, hinc inde ne quid inordinate fiat circum-
spiciens. Horum autem transgressores illius hore in qua circa predicta excesserint vel
alia maiori prout transgressionis gravitas exigit plectantur pena.

3. Qui in matutinis ante finem primi psalmi Venite exultemus, in aliis ho-
ris ante finem primi psalmi, in missa ante finem ultimi Kirieleison usque ad
finem divino officio non interfuerit, nisi forte necessitate cogente, ac petita
et obtenta a presidente chori licentia discedere oporteat, pro illa hora absens
censeatur. Salvis ecclesiarum consuetudinibus si que forte circa hoc arctiores existant

ac demum in aliis observetur qui a principio usque in finem in processionibus non permanserit. Premissa observentur deputetur aliquis onus habens notandi personas singulas statuto tempore non convenientes iuramento astrictus agere fideliter et nulli parcere. Iubet etiam sancta synodus quod in illis ecclesiis in quibus singulis horis certe distributiones statute non sunt omnino ~~etiam~~ etiam de grossis fructibus si opus sit deputentur ut iuxta mensuram laboris plus minusve recipiat emolumenti. Tollens presertim abusum illum quo in una dumtaxat hora presens totius diei distributiones usurpat. Et illud prepositus vel decanus aut alii officiales nisi ob hoc solum quod officiales sunt licet actualiter pro utilitate ecclesie non absint cottidianas distributiones percipiunt.

2. Quoscumque etiam alibi beneficiatos seu in sacris constitutos cum ad horas canonicas teneantur admonet hec sancta synodus si orationes suas deo acceptas fore cupiunt ut non in gutture vel inter dentes seu deglutiendo aut sincopando dictiones nec colloquia vel risus intermiscendo sed sive soli sive associati diurnum nocturnumque officium reverenter verbisque distinctis peragant ac talia in loco unde a devotione non retrahantur ad quod se disponere et preparare debent iuxta id quod scriptum est ante orationem prepara animam tuam et noli esse quasi qui temptat deum

4 Quicumque in ecclesia beneficiatus presertim de maioribus divinorum tempore per ecclesiam vel foris circa ipsam deambulando aut cum aliis colloquendo vagari visus fuerit non solum illius hore sed totius diei presentiam ipso facto amittat et si semel correctus non destiterit per mensem distributionibus careat vel graviori si pertinacia exegerit pene subiaceat ita ut tandem desistere cogatur. Prohibeat etiam ne divina officia tumultuose quicumque per ecclesiam discurrens impediat aut perturbent. Regulares qui in conventualibus ecclesiis contra commiserint gravi pena superioris arbitrio castigentur.

6. Ut cuncta in domo dei ordinate procedant et quilibet sciat quid sibi agendum incumbat statuatur tabula continue pendens in choro in qua quid per unumquemque canonicorum vel aliorum beneficiatorum in singulis horis per ebdomadam aut maius tempus legendum cantandumve sit. Qui autem secundum quod ibi descriptum fuerit facere per se vel alium neglexerit pro qualibet hora distributiones unius diei amittat

7. Abusum aliquarum ecclesiarum in quibus credo in unum deum quod est symbolum et confessio fidei nostre non complete usque ad finem cantatur aut prefatio seu oratio dominica omittitur vel in ecclesiis cantilene seculares voce admiscentur seu missa privata sine ministro aut preter secretas orationes ita submissa voce dicitur quod a circumstantibus audiri non potest abolentes statuimus ut qui in hiis transgressor inventus fuerit a suo superiore debite castigetur

8. Abusum etiam illum cultui divino manifeste derogantem quo nonnulli ecclesiarum canonici contrahentes debita sic se creditoribus obligant ut nisi statuto tempore satisfaciant a divinis censeantur officiis abstinentes, abolentes et obligacionem huiusmodi etiam si iure iurando firmata sit irritam decernentes statuimus ut quicumque clericus aliquam contractum fecerit trium mensium fructus ipsi ecclesie applicandos ipso facto amittant et quamdiu divina non resumpserint nullos ex ipsa ecclesia proventus percipiant

9. Prohibet sancta synodus ut tempore misse maioris presertim diebus solempnibus capitula seu acta capitularia aut alii tractatus per canonicos non celebrentur nisi forte urgens et evidens ingruat necessitas. Qui vero ad talem horam capitulum indixerit, a distributionibus cottidianis per dimidium sit suspensus nec quoque ipsi canonici in illa hora distributiones lucrentur

10. Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum ecclesiis quo certis anni celebritatibus nonnulli cum mitra baculo ac vestibus pontificalibus more episcoporum benedicunt, alii ut reges ac duces induti quod festum fatuorum vel innocentium seu puerorum in quibusdam regionibus nuncupatur, alii larvales ac theatrales iocos, alii choreas, alii tripudia marium ac mulierum facientes homines ad spectacula et cachinnaciones movent, alii comessaciones et convivia ibidem preparant. Hec sancta synodus detestans statuit et iubet tam ordinariis quam ecclesiarum decanis et rectoribus sub pena suspensionis omnium proventuum ecclesiasticorum trium mensium spatio nec hec aut similia ludibria neque etiam mercancias seu negociaciones nundinarum in ecclesia que domus oracionis esse debet aut etiam cimiterio exerceri amplius permittant, transgressoresque per censuram ecclesiasticam aliaque iuris remedia punire non negligant. Omnes autem consuetudines statuta ac privilegia que his non concordant decretis nisi forte maiores adicerent penas irrita esse hec sancta synodus decernit

11. Ut premissa de cultu divino per agenda debitum valeant sortiri effectum, Nos decanus et capitulum premissum volumus et ordinamus ut non observantibus ea decreta pro cultu divino decretata subtrahantur presencie denovo assignate per nos quas modo statuto iurato applicamus in salneto valoris centum et xx librarum stephanensium et xxx lib. que deputate anniversariis dominorum ordinarum aliubus superaddant libere de corpore prebende, quos siquidem fructus seu census magister presenciarum per capitulum deputandus levet fideliter et inter singulos presentes et qui interfuerunt permitti et non alias distribuet

[illegible marginal notes]

12. Itē nos decanus et capitulum sacri generalis concilij basiliensis de concubinarijs decretum in sessione publica decretatum cum omni fauore suscipimus et amplectimur et a nobis deinceps seruandum ordinamus et statuimus cum omnibus capitul[is] et penis illico contentis Cuius tenor sequitur Sacra sancta generalis synodus alias require in 2° sexterno in ultimo folio

13. Item nos decanus et capitulum actum ne deinceps querimonie fiant de fraudacionibus aliquorum canonicorum de capitulo propter eorum absenciam Statuimus et ordinamus ipsum ut procurator noster elemosinarius singulis annis duo deputentur de canonicis qui singulis annis mittentur aliorum consilio in negocijs ecclesie montisbelligardi et capituli vtatur et sine eorum scitu et consensu nulla nisi forent minima leuia pro agere et tractare audeat Qui si res negocij exciterit deducat ad noticiam decani et capituli congregati Nec compotum deinceps fieri debet tribus uel quatuor canonicis presentibus dumtaxat sed omnibus vacantibus qui infra vnam dietam existant Qui sub pena decem librarum stephanensium vacent qui nisi magna sancta et racionabilia impediant comparere debent et presentes esse compoto atque quod omnes tangit omnes agnoscant et agnito approbent aut detestentur et in melius committat et illa iurare debet procurator quod qui sine fraude et dolo fideliter et elemosinarius pro suo officio ad idem

14. Nos decanus et capitulum actum Statuimus et ordinamus ut deinceps missa de tempore seu principalis omnibus diebus cum prima et plenarijs eciam in die lune decantetur cum duobus ministrantibus in summa altari et missa defunctorum in altari sancti nycolay uel alio contra chorum canetur cum in quadragesima et alijs anni temporibus

15. Item nos decanus et capitulum statuimus et ordinamus quod deinceps quilibet canonicus et cappellanus ecclesie montisbelligardi ab hospicio suo incedat indutus supplicio et almucia ad ecclesiam et eodem modo ad domum redeat sub pena quinque solidorum stephanensium quorum dimidia inter cappellanos et canonicos

16. Nos decanus et capitulum actum Statuimus et ordinamus ut quilibet presbiter uel vices gerentes eiusdem deinceps astringat uel inducat populum subditum ut quicumque inter eos sanus corpore existens siue in quadragesima siue alijs diebus contra quadragesimam voluit manducare sacrum curato bis confiteri ante manducacionem eiusdem et sacerdos in hora qua se tales presentat curato exhibet ad manducandum hunc spiritualem cibum premittat eis in eorum uulgari lingwa confessionem generalem ut deuocius eucharistiam sumant et in maiori compotentes timore et reuerencia

17 Item nos decanus et capitulum item statuimus et ordinamus item quod deinceps nullus suum beneficium permutare possit nisi expresso patroni consensu accedente. Qui etiam permittere debet quemlibet receptum in canonicum curare bonum item prout iustum et racionabile fuerit sine dolo et fraude.

18 ¶ De verbo dei et vicario perpetuo

Nos decanus et capitulum una cum vicario nostro perpetuo quem prelatus opidi Montisbelligardi nobis velud oves pastori subiectus est volumus et ordinamus et nos ad hoc astringimus et posteros nostros ab usu predicacionis verbi dei hucusque habiti pro ponendo et per amplius per nos vel vicarium singulis diebus dominicis et festivis nos astrictos esse volumus ad hoc ut per nos vel vicarium nostrum fiat predicatio verbi dei et presertim evangelii de tempore vulgarizando cum amocione viciorum cum extirpacione viciorum et plantacione virtutum et symbolum cum decem preceptis et oracione dominica in diebus dominicis recitatur in lingwa laycali eo ordine et forma quo docuit Christus discipulos suos de verbo ad verbum cum nostro ave maria. Et dicatur etiam generalis confessio in principalibus festis ebdomade nisi alia impediat aliquibus diebus quam magis pro salute animarum [illegible] congruant. Et ut articulus iste suum sorciatur effectum cum qua decanus et capitulum in hac re concernunt supplico quod vicario perpetuo [illegible] et nunc existenti et suis successoribus statuatur pena, ut deinceps [illegible]

19 ¶ Item nos decanus et capitulum affectantes quod in nostra ecclesia divinus cultus augmentetur, statuimus et ordinamus quod omnes prebende canonicorum sint sacerdotales taliter quod quam primum vacabunt conferri deinceps non possint nisi personis ydoneis in sacerdocio constitutis vel infra annum promovendis ad sacerdocium et patrono etiam fideles existant monitum iusticia dictat. Addicientes quod si illi quibus tales prebende collate fuerint non sint infra annum ad sacerdotale ordinem promoti prebendis apris et canonicatibus priventur.

effectum ergo prefata prebenda [illegible] perpetuo supponi[illegible] vel abutore [illegible] neutrum condemn[illegible] [illegible] effectum articul[illegible] applicat, aut beneficium [illegible] nos applicat[illegible] et fronte distri[illegible] nere inter lep[illegible] et lepra contra[illegible] poterit [illegible] tet et [illegible] me[illegible] dio suis expe[illegible] ad predicandum al[illegible] educat qui sit persona ydone[illegible]

Stagium

20 Item nos decanus et capitulum item ut deo in nostro collegio laudabilius famuletur omnes et singulos canonicos existentes in antea ad continuam et personalem residenciam presenti nostro statuto astringimus et astrictos esse volumus. ab usum stagii XVIII ebdomadarum quibus dumtaxat iuxta quedam statuta antiqua residere tenebantur penitus tollentes. Pro omnia absencie volumus quod canonici absentes et non personalem et continuam ut premittitur residenciam facientes omnibus fructibus grossis et minutis prebende careant et priventur item. Ceterum antiquum statutum quo continetur quilibet canonicum absentem annuatim decem libras stephanensium posse levare prorsus abolendo amplius per hoc prejudicare nolumus [illegible] quo propter certas et iustas causas quas ad tempus

Articulus de stagio
[illegible]

personali residencia excusaretur, quas quidem causas non surrepticie apud superiorem sed eciam patrono manifestare debet, ne eciam et superior defraudetur.

21\. Item nos statuimus et ordinamus quod quocienscumque aliquam prebendam per mortem vacare contingat, fructus primi anni dumtaxat computandi a die beati Iohannis baptiste immediate sequentis diem obitus canonici defuncti cedant saltem si legacione et ordinacione in testamento pro fecerit pro remedio anime sue aut pauperibus amicis consanguineis aut aliis pauperibus. Sed si intestatus decesserit capitulum nostrum fructus predicti anni leuet et in usus ecclesie utilitate ut pote ornamenta ecclesie aut ad fabricam et ad capellam convertat. Et si habuit plura beneficia diuidat proporcionaliter secundum quantitatem redditum decisorum. Cum ymo illam corruptelam et reprobam consuetudinem abolemus et annullamus qua canonicus in vita omnium prelatorius transitorius de fructibus duorum vel trium annorum sequencium diem obitus sui ad libitum suum vel voluntate disponere poterit.

22\. Item nos decanus vero statuimus et ordinamus quod decetero summum altare chori nostri collegii in officietur singulis diebus tam festiuis quam priuatis per solos canonicos et eisdem diebus sint semper duo ministrantes et si in priuatis diebus non possint habere cappellanos ministrantes ut premittitur et festiuis canonici ministrent. Ita tamen quod quilibet decanus montisbelligardi in officiet per semetipsum summam missam altaris predicti, In natiuitate domini, In circumcisione, In epiphania, In pascha, In festo penthecoste, In natiuitate beate virginis, In eius purificacione, In eiusdem assumpcione, In festo annunciacionis eiusdem, In cena domini, In parasceue, In festo omnium sanctorum, In commemoracione omnium animarum, In ascensione domini, In festo corporis Christi, In dedicacione templi, et in festo patronum, et quibus tamen canonici quam decanus in eis ipsis festiuitatibus quibus celebratur se incipiant vesperas et cantent capitulum et collectam sub pena duorum solidorum stephanensium /

Articulus ultra prescriptos additus etc.

Item quia in diebus dominicis et festivis, laici missas usque ad finem
secundum iuris communis disposicionem audire debeant, In collegio autem Montisbeligardi
cui cura animarum annexa seu incorporata est, ~~infra missarum sollempnia~~
eisdem diebus officialis curie (Bisuntinensis) astringit clericum Montisbeligardi
ad pronunciandum admoniciones citaciones excommunicaciones et huiusmodi processus in magno numero
pro debitis inter personas laycales in ambone infra missarum sollempnia
ante elevacionem eukaristie, dum verbum dei doceri deberet et sanctorum
festa pronunciari iuxta ritum ecclesie propter quod eadem crebro impediuntur. Et
propterea attediantur tanta pronunciacionis mora huiusmodi processuum, exeunt eciam
ante finem misse ymo ante elevacionem eukaristie, petitur in hoc provideri
etc. ut abusus iste tollatur in districtu comitatus Montisbeligardi, Et
tales cause prophane et debitorum inter laycos, remittantur ad suos imme-
diatos et ordinarios iudices prout ius commune disposuit, ut diffiniantur
per eosdem etc.

Humilis obediencie cum ... obsequio et honore. Reverende in Christo pater ad vestram
dirigo excellenciam supplicacionem meam magistrum Johannem Sponlin in sacra pagina bacca-
laurium medicine que doctorem exhibitorem vestre paternitati quorundam articulorum qui ad
requestam meam ... patris mei ... in iure divino et humano ... sequuntur
articuli respicientes ... ecclesie collegiate ... ut medulla articulorum ... ...
...tur cum ecclesie ... ad meam ... et cum ... ecclesie ...
in ... ... Montisbelligardi applicavi et
... et ... diligenter inquisivi reperi aliquos ... nec ...
... ... deos ut ... ... vestre paternitati ... quo ...
supplico quatenus dignemini eosdem articulos ... ... racionabiles et ... divino
conformes ... et confirmare vel ordinare ut dentur ...
articulos et ... et ... basiliensis confirmet ...
... ... dis-
crepare videntur ... ... Ut ... paternitas ... ...
et ... ... vestre paternitati ... ... dignemini
... ... et ... ... et ... ad ... fidem ...
... in Montebelligardo in vigilia Petri
et Pauli apostolorum anno domini M° cccc° xxxviij

Henrietta comitissa de Wirtemberg necnon
Montisbelligardi vidua vestra humilis filia